

**Министарство пољопривреде и заштите
животне средине**

**ИЗВЕШТАЈ О СТАЊУ У ПОЉОПРИВРЕДИ У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У 2014. ГОДИНИ**

јун 2015.

Аутори:

**МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
СЕКТОР ЗА ПОЉОПРИВРЕДНУ ПОЛИТИКУ**

Милица Јевтић, дипл. екон. – координатор и уредник

Глава 1/I: Стање у пољопривреди

Глава 4/I: Процес европских интеграција у области Поглавља 11

Поглавље 3.1/I: Оквир пољопривредне политике и политике руралног развоја

I: Подршка на покрајинском и локалном нивоу

Тамара Ђуричанин, дипл. инж.

Глава 2/I: Спољнотрговинска размена пољопривредно-прехранбених производа

Ивана Ивков, дипл. инж.

Поглавље 3.2/I: Националне мере пољопривредне политике у 2014. години

Поглавље 3.3/I: Буџетска средства за подршку пољопривреди и руралном развоју

Зорица Кукић, дипл. инж.

I: Систем тржишних информација пољопривреде Србије (СТИПС)

Љиљана Дудуковић, дипл. инж.

Поглавље 1.1/II: Житарице

II: Крмно биље (прилог)

Тања Мирановић Дробњак, дипл. инж.

Поглавље 1.2/II: Шећерна репа и шећер

Весна Радојичић, дипл. инж.

Поглавље 1.3/II: Уљарице

Милан Ђупрић, дипл. инж.

Поглавље 1.4/II: Дуван

II: Семе (прилог)

Колинда Хрехоровић, дипл. инж.

Поглавље 1.5/II: Кромпир, свеже поврће и пасуљ

Поглавље 1.6/II: Воће

Дарко Јакшић, дипл. инж.

Поглавље 1.7/II: Грожђе и вино

Јелена Кузмановић, дипл. инж.

Поглавље 1.7/II: Грожђе и вино

Мирко Новаковић, дипл. инж.

Поглавље 2.1/II: Говеће месо

Поглавље 2.2/II: Свињско месо

Томислав Топаловић, др. вет. мед.

Поглавље 2.3/II: Овчије месо

Поглавље 2.5/II: Кравље млеко

Ненад Терзић, дипл. инж.

Поглавље 2.4/II: Живинско месо и јаја

Поглавље 2.6/II: Мед

Јелена Милић, дипл. инж.

Глава 3/ II: Органска производња

РЕЧ МИНИСТРА

Поштовани читаоци,

Пред вама се налази други „Извештај о стању у пољопривреди у Републици Србији“, коју објављује Министарство пољопривреде и заштите животне средине, а чија је традиција објављивања започета прошле године. Циљ овог извештаја јесте приказ стања пољопривредно-прехрамбеног сектора у протеклој години са посебним освртом на анализу појединих сектора домаће пољопривреде. Објављивање овог извештаја спроводи се сваке године и даје преглед сектора за претходну календарску годину.

Након првог објављеног извештаја, добили смо веома позитивне критике како стручне јавности, тако и колега из Европске комисије, као и колега из региона, што нам је био подстицај да овогодишња „Зелена књига 2014“ буде још боља и разноврснија, укључујући неке аспекте који нису постојали у првом извештају.

Приликом израде овог извештаја настојали смо да дамо јединствен преглед стања на тржишту пољопривредно-прехрамбених производа у Србији у 2014. години, као и преглед мера, које смо, као надлежно министарство, спроводили кроз пољопривредну политику и политику руралног развоја у протеклој години. Посебном вредношћу сматрамо чињеницу да „Зелена књига“ обезбеђује аналитички преглед тржишног стања, макроекономске индикаторе и елементе пољопривредне политике на једном месту, што обезбеђује јасан пресек целокупног сектора на годишњем нивоу.

Посебан део овог документа посвећен је европским интеграцијама и преговорима о чланству у Европској унији, како бисмо читаоцима приближили овај значајан процес, као и све оно што он у будућности доноси српској пољопривреди, нарочито у области усклађивања са Заједничком пољопривредном политиком Европске уније. Израда „Зелене књиге“ само је једна од активности која нас чини упоредивим са земљама чланицама Европске уније, с обзиром да се овакав аналитички извештај издаје у целој Европској унији.

Искрено се надамо да ће овај документ допринети бољој информисаности и јасном сагледавању стања у пољопривреди у протеклој години.

С поштовањем,

министар

проф. др Снежана Богосављевић Бошковић

РЕЗИМЕ

Након позитивних кретања на макроекономском нивоу, забележених 2013. године, а која су указивала на опоравак од негативних економских трендова током 2012. године, **кретања макроекономских показатеља у појединим областима током 2014. године поново бележе негативан тренд**, и то пре свега у погледу пада БДП (-1,8%), раста јавног дуга и курса динара, уз стагнацију појединих економских индикатора, пре свега буџетског дефицита и показатеља спољнотрговинске размене (уз благо смањење дефицита). Кретање националне валуте у односу на евро, након двогодишње стабилности, током 2014. године бележи благо повећање од 3,7%. Инфлаторна кретања се задржавају на ниском нивоу (1,7%), али се налазе ван циљаног нивоа инфлације. С друге стране, у **2014. години забележена је нижа незапосленост (18,9%)**, која је нарочито смањена у последњем кварталу 2014. (16,8%).

Учешће пољопривреде у релевантним макроекономским показатељима у 2014. години углавном је остало на нивоу из претходне године – учешће пољопривреде у укупној запослености и даље је изнад 21%, учешће БДВ пољопривреде у БДП на нивоу од 8,1%, а учешће пољопривредно-прехрамбених производа у показатељима спољнотрговинске размене на приближно је истом нивоу као претходне године (учешће у извозу 20,8%, а у увозу 8%).

Након 2013. године, када је забележено значајно повећање обима биљне производње у односу на претходну годину (2012.), **2014. годину карактерише благо повећање обима биљне производње у односу на 2013.** (за 7,5%), што је 11,5% виши ниво од просека петогодишњег периода. Највећи раст производње забележен је код кукуруза (за 35,6%), чему је допринео повећан принос. С друге стране, највећи пад производње забележен је код грожђа и воћа (за 24,3%, односно 25,1%).

У пожњевеној површини и даље доминирају површине под житарицама (70%), од чега највеће учешће у укупно пожњевеним површинама задржавају површине под кукурузом (41%), који се током 2014. гајио на 1,06 милиона хектара. Површине под житарицама повећане су за 3,1%, међу којима је највећи раст површина забележен код кукуруза (8%), док су највише смањене површине под сунцокретом (за 6,9%). Пшеница је такође засејана у 2014. на нешто мањој површини у односу на претходну годину (за 4,3%).

Ратарске културе у 2014. години бележе значајан раст приноса, што је нарочито изражено код соје, чији је принос у односу на 2013. годину увећан за 47,3%. Овакав принос је резултирао већом производњом соје за 42% у односу на ниво производње забележене у 2013., што је допринело порасту производње уљарица за 17,5%. Такође, кукуруз бележи значајан пораст приноса, достижући ниво од 7,52 t/ha, што је за четвртину више од прошлогодишњег приноса, а што је допринело максимално оствареној производњи кукуруза у последњој деценији (7,9 милиона тона). За разлику од ратарских култура, **производња воћа, грожђа и поврћа бележи пад у 2014. години**, при чему је највећи пад производње забележен код грожђа (за око 25%), што је узроковано значајно смањеним приносом грожђа у односу на претходну годину (за 27%).

Након вишегодишњег тренда опадања броја грла у сточарству, 2014. године **бележи се благо повећање сточног фонда** у односу на 2013. годину, при чему је број говеда повећан за 0,8%. Такође, број свиња је увећан за око 3% током

2014. године, чиме је настављен раст започет 2012., као и број оваца за 8,2%. Пад броја грла забележен је само код коза и живине (за 3%, односно 4%).

Током 2014. године бруто домаћа **производња говеђег меса благо је повећана** у односу на претходну годину (за 4%), али остаје нижа за 14,2% у односу на петогодишњи просек (2009-2013). Производња свињског меса остала је на нивоу прошлогодишње производње (2013.), али је увоз ове врсте производа удвостручен у 2014. години у односу на претходну. Сличан ниво производње као претходне године задржан је и код живинског меса.

Цене пољопривредних производа, у 2014. години, посматрано на нивоу сектора, **бележе пад у односу на претходну годину од 2,7%**. Цене у области сточарства задржане су на приближно истом нивоу као и претходне године, док су цене ратарских производа номинално биле мање за 4,8%. Цене прерађених прехранбених производа у 2014. години бележе раст од 3,4% у односу на 2013. годину, док су цене у сектору рибарства номинално опале за 4,7%.

Спољнотрговинска размена пољопривредно-прехранбених производа у 2014. години забележила је рекордан суфицит у износу од 1,1 милијарде евра, што је за 16,4% виши суфицит од оствареног у 2013. години. Током 2014. године извезено је производа у вредности 2,3 милијарде евра, док је увоз био на нивоу од 1,2 милијарде евра. Коефицијент покривености увоза извозом пољопривредно-прехранбених производа у 2014. години достигао је ниво од 1,81. Половина српског извоза пољопривредно-прехранбених производа пласира се на тржиште ЕУ, док се трећина вредности извезе на тржиште *CEFTA* земаља.

За разлику од 2013. године, када је забележен значајан пад вредности извоза кукуруза, 2014. годину карактерише повећан извоз кукуруза, а **нарочито повећан извоз трупова и полутки од домаћих свиња, чија је вредност извоза у 2014. години достигла чак 755 виши ниво од извоза у 2013.** Узрок овакво екстремном расту извоза треба тражити у трговинским санкцијама, уведеним Руској Федерацији од стране Европске уније и преусмеравању домаћег извоза ове категорије производа на руско тржиште.

Политика реализације подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2014. години задржала је исту структуру као претходне године. У 2014. години издвојено је 1,6% више средстава за подстицаје у односу на 2013. и поред смањења учешћа пољопривредног буџета у националном буџету. За потребе реализације подстицаја у 2014. години издвојено је око **34,8 милијарди динара, што је повећање средстава за 28% у односу на подршку у 2013. години.**

Директна плаћања најзаступљенија су у оквиру политике подстицаја, са учешћем од око 82% у укупним подстицајима пољопривреди и руралном развоју, што је за око трећину више средстава у односу на претходну годину. Највећи износ ових средстава опредељен је за основна плаћања за биљну производњу (око трећина директних плаћања). **Учешће подстицаја за подршку руралном развоју и даље је на ниском нивоу** (1,9% учешћа у средствима за подстицаје), и поред пет пута више средстава, одвојених за ову врсту подстицаја у односу на 2013. годину. У оквиру подстицаја мерама подршке руралном развоју највећи део средстава утрошен је за меру подршке инвестицијама у пољопривредну производњу за унапређење конкурентности и достизање стандарда квалитета, за шта је издвојено око две трећине средстава, намењених подстицајима за рурални развој.

Започињањем преговарачког процеса за приступање ЕУ у области пољопривреде и руралног развоја, као императив јавља се потреба за **усклађивањем домаће пољопривредне политике и политике руралног развоја са правилима и принципима Заједничке пољопривредне политике (ЗПП)**, која је 2014. године, уласком у нови стратешки оквир 2014-2020, доживела значајну реформу. Репформа ЗПП има за циљ праведнију расподелу буџетских средстава између земаља чланица, а најзначајније промене ове политике односе се на увођење тзв. „зеленог плаћања“, као и увођење посебних шема за мале и младе фармере. Такође, реформа доноси и промене у политици производних квота, „кризних резерви“ и улоге произвођачких организација у области Заједничке организације тржишта пољопривредних производа, док се област руралног развоја након реформе конципира кроз шест главних приоритета.

САДРЖАЈ

1.	СТАЊЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ.....	9
1.1.	Макроекономски амбијент и значај сектора пољопривреде у националној економији.....	9
1.2.	Структура пољопривредне производња.....	11
1.2.1.	Коришћено пољопривредно земљиште.....	11
1.2.2.	Показатељи пољопривредне производње.....	12
1.2.3.	Цене пољопривредних производа.....	22
	Систем тржишних информација пољопривреде Србије (СТИПС).....	23
2.	СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЕНА ПОЉОПРИВРЕДНО-ПРЕХРАМБЕНИХ ПРОИЗВОДА.....	25
2.1.	Укупна размена.....	25
2.2.	Водећи производи у размени.....	27
2.3.	Главни трговински партнери.....	29
3.	ПОЉОПРИВРЕДНА ПОЛИТИКА И ПОЛИТИКА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ.....	31
3.1.	Оквир пољопривредне политике и политике руралног развоја.....	31
	Стратегија пољопривреде и руралног развоја за период 2014-2024.....	32
3.2.	Националне мере пољопривредне политике у 2014. години.....	33
3.2.1.	Директна плаћања.....	34
3.2.2.	Подстицаји мерама руралног развоја.....	37
3.2.3.	Посебни подстицаји.....	41
3.3.	Буџетска средства за подршку пољопривреди и руралном развоју.....	43
3.3.1.	Буџетска средства МПЗЖС у 2014. години.....	43
3.3.2.	Обим и структура реализоване подршке пољопривреди и руралном развоју у 2014. години.....	44
	Подршка на покрајинском и локалном нивоу.....	48
4.	ПРОЦЕС ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА У ОБЛАСТИ ПОГЛАВЉА 11.....	50
4.1.	Реформа Заједничке пољопривредне политике ЕУ 2014-2020.....	50
4.2.	Процес преговора о приступању Европској унији у области пољопривреде и руралног развоја.....	53
5.	ПРИЛОЗИ.....	55

УВОД

Извештај о стању у пољопривреди у Републици Србији у 2014. години („Зелена књига 2014“) представља годишњи аналитички извештај о стању и трендовима у сектору пољопривреде у 2014. години. Извештај се састоји из два дела – први део (Књига I) даје општи преглед сектора пољопривреде, док други део (Књига II) представља анализу најважнијих секторе пољопривреде у Србији. Обе књиге садрже статистичке прилоге, који дају детаљан статистички преглед десетогодишњих кретања.

У оквиру Књиге I представљен је преглед стања на макроекономском нивоу, структурне и производне карактеристике сектора, ценовна кретања и показатељи спољне трговине, као и буџетска подршка у оквиру националне пољопривредне политике и политике руралног развоја. Такође, с обзиром на започете преговоре о приступању Европској унији, посебан део текста посвећен је преговарачком процесу и реформи Заједничке пољопривредне политике ЕУ.

Други део Извештаја – Преглед по пољопривредним тржиштима, садржи детаљан преглед стања најважнијих сектора пољопривреде у Србији: житарица, шећерне репе и шећера, уљарица, дувана, кромпира, свежег поврћа, воћа, грозђа и вина, као и говеђег, свињског, овчијег и живинског меса, јаја, крављег млека и меда. Узимајући у обзир развој и пораст значаја органске пољопривредне производње, као посебан сектор у оквиру овог документа издвојена је органска производња, која садржи пресек стања у овој области у 2014. години.

Кроз аналитички приступ, у Извештају је акценат стављен на приказ економских и производних показатеља у поређењу са претходном годином, 2013. годином, уз поређење актуелних показатеља са просечним вредностима у последњем петогодишњем периоду, 2009-2013. Такође, Извештај садржи статистичке прилоге, у којима су представљени статистички подаци за десетогодишњи период 2005-2014 за анализиране показатеље.

Извештај је израђен на основу података Републичког завода за статистику, уз коришћење додатних административних извора: (МПЗЖС, Народна банка Србије, Министарство финансија, Eurostat, DG AGRI). У припреми извештаја коришћени су подаци доступни из званичних извора, закључно на дан 01.06.2015. године, уз посебно навођење прелиминарних података, одговарајуће означених. Подаци о висини буџетске подршке пољопривреди преузети су из интерних база и званичних извештаја МПЗЖС. Подаци исказани у еврима обрачунати су на основу података о висини просечног годишњег курса RSD/EUR Народне банке Србије.

Министарство пољопривреде и заштите животне средине захваљује се Републичком заводу за статистику на подршци и помоћи приликом израде овог документа.

1. СТАЊЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ

1.1. Макроекономски амбијент и значај сектора пољопривреде у националној економији

Последњи петогодишњи период у српској економији карактерише пад већине макроекономских показатеља средином периода (2012. године) и благи опоравак у 2013. години. Међутим, кретања током 2014. године указују на негативне трендове у појединим областима, нарочито у погледу пораста јавног дуга и курса динара према еврџ. Посебан утицај на макроекономске токове у овом периоду имали су пад тражње и смањени прилив страног капитала.

Заустављањем рецесионих кретања, проузрокованих светком економском кризом из 2008. године, економска кретања бележе позитиван тренд. Након пада бруто домаћег производа (БДП) у 2012. години (-1,0% у односу на претходну годину), у 2013. години долази до опоравка, исказаног кроз раст БДП од 2,6%. Међутим, у 2014. поново је евидентан пад БДП у односу на 2013. годину и то за 1,8%.

Након достизања максималне стопе незапослености од 23,9% средином посматраног периода, крајем периода (2014.) достигнута је приближно полазна вредност из 2010. године (18,9% у 2014. години у односу на 19,2% у 2010.). Током 2014. године долази до значајног смањења стопе незапослености у IV кварталу на 16,8%, што је 4 процентна поена ниже у односу на стопу незапослености, остварену у I кварталу исте године.

Нижи ниво дефицита платног биланса и буџетског дефицита (исказаних као проценат БДП), остварених у 2013. години, а након максимално достигнутих нивоа у 2012. години (у оквиру посматраног петогодишњег периода 2010-2014), задржан је на приближно истом нивоу и током 2014. године. Овакво кретање указује на делимично заустављање тренда смањења домаће привредне активности. Међутим, недостатак сопствених извора средстава за финансирање привредног раста доводи до даљег раста задужености, па је током 2014. године јавни дуг достигао ниво од 65,3% БДП.

Обим спољнотрговинске размене у 2014. години није се значајније мењао у односу на претходну годину, с обзиром да је евидентиран раст обима размене од 0,8% у односу на претходну годину. Међутим, у 2014. години је остварено смањење дефицита за 2,9%, чему је допринело повећање извоза од 1,6% у односу на 2013. Коефицијент покривености увоза извозом остаје у 2014. години на приближно истом нивоу као претходне године (0,72 у 2014., 0,71 у 2013.).

Инфлаторна кретања, и поред слабљења националне валуте, у последње две године задржана су на ниском нивоу, па је тако инфлација у 2014. години (мерена растом потрошачких цена) износила 1,7%, што је минимум посматраног петогодишњег периода. У том смислу, остварени ниво инфлације налази се испод циљаног нивоа инфлације ($4 \pm 1,5\%$) и то како у 2013., тако и у 2014. години.

Табела 1: Основни макроекономски индикатори; 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014*
Стопа раста БДП (% промене у односу на претходну годину)	0,6	1,4	-1,0	2,6	-1,8
Стопа незапослености (%)	19,2	23,0	23,9	22,1	18,9
Укупан извоз робе (мил. USD)	9.795	11.780	11.228	14.611	14.843
Укупан увоз робе (мил. USD)	16.471	19.862	18.929	20.551	20.609
Спољнотрговински биланс (мил. USD)	-6.676	-8.082	-7.701	-5.940	-5.765
Спољнотрговинска размена (мил. USD)	26.266	31.642	30.157	35.162	35.452
Текући рачун платног биланса (% БДП)	-7,0	-9,9	-11,5	-6,1	-6,4
Буџетски дефицит (% БДП)	-3,3	-3,9	-5,4	-4,5	-4,6
Јавни дуг (спољни и унутрашњи) (% БДП)	41,8	45,4	56,2	59,6	65,3
Инфлација (потрошачке цене, % промене у односу на исти месец претходне године - децембар)	10,3	7,0	12,2	2,2	1,7
Девизни курс (годишњи просек, RSD/EUR)	103,04	101,95	113,13	113,14	117,31

* Прелиминарни подаци, обрачунати на основу кварталних података 2014.

Извор: РЗС; НБС

Макроекономски индикатори пољопривреде Србије, који се односе на запосленост у сектору пољопривреде, БДВ остварену у пољопривреди и допринос пољопривредно-прехрамбених производа укупној спољнотрговинској размени, не показују значајна одступања у односу на 2013. годину.

Запосленост у пољопривреди задржава приближно исти ниво као у претходном периоду (21,1% у 2014. години у односу на просек периода 2010-2013 од 21,4%), али посматрано у апсолутном броју, дошло је до повећања броја запослених¹ у сектору пољопривреде, шумарства, лова и риболова, као и до повећања укупног броја запослених, што је релативно учешће овог сектора у укупној запослености задржало на непромењеном нивоу. Уколико се посматра 2014. година, евидентно је да је у IV кварталу број запослених у пољопривреди повећан за 14,7% у односу на I квартал, док је укупан број запослених у истом периоду повећан за 4,9%.

Бруто додата вредност, остварена у сектору пољопривреде, шумарства, лова и риболова у 2014. години, номинално је повећана у односу на претходну годину за 3,4%, али је реално смањена за 5,6%. Учешће БДВ остварене у пољопривреди у укупном БДП у 2014. години износи 8,13%, што представља наставак тренда раста овог индикатора.

Табела 2: Учешће пољопривреде, шумарства и рибарства у БДП, укупној запослености и спољнотрговинској размени (%); 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014*
Учешће у укупној запослености (%)					
- Пољопривреда, шумарство, лов и риболов (А)	22,2	21,2	21,0	21,3	21,1
Учешће БДВ пољопривреде у БДП (%)					
- Пољопривреда, шумарство, лов и риболов (А)	8,5	9,0	7,5	7,9	8,1
Учешће у укупној спољнотрговинској размени (%)					
- у размени	12,7	13,3	14,2	12,4	13,6
- у извозу	23,0	23,2	24,1	19,1	20,8
- у увозу	6,6	7,4	8,3	7,9	8,0

* Прелиминарни подаци, обрачунати на основу кварталних података

Извор: РЗС

Спољнотрговинска размена пољопривредно-прехрамбених производа значајно учествује у укупној спољној трговини Републике Србије, задржавајући статус

¹ Број запослених изражен је кроз број запослених лица, старости 15 и више година.

јединог сектора у привреди Србије, који остварује позитиван спољнотрговински биланс. Размена пољопривредно-прехранбених производа у укупној спољнотрговинској размени у 2014. години учествује са 13,6%, што представља раст овог учешћа за 1,2 процентна поена у односу на претходну годину.

Током 2014. године учешће пољопривредно-прехранбених производа у укупном извозу Србије достигло је ниво од 20,8%, што је за 1,7 процентних поена више у односу на претходну годину, односно за 1,5 процентних поена ниже у односу на просек периода 2010-2013. Слично кретање постоји и на страни увоза, тако да је учешће пољопривредно-прехранбених производа у увозу достигло ниво од 8,0%, што је приближно на истом нивоу као у 2013. години.

Релативно високо учешће сектора пољопривреде и прехранбене индустрије у макроекономским индикаторима привреде Србије делимично је узроковано погодним природним условима и ресурсима за пољопривредну производњу, али у великој мери је последица споријег развој осталих привредних грана, пре свега у секундарном сектору привреде.

1.2. Структура пољопривредне производња

1.2.1. Коришћено пољопривредно земљиште

Коришћено пољопривредно земљиште (КПЗ) у Републици Србији креће се на нивоу од око 3,5 милиона хектара, уз промене на годишњем нивоу које се крећу у распону $\pm 1\%$, а што је условљено кретањима величина површина под биљном производњом. У 2014. години забележен је минималан пораст површина КПЗ у односу на 2013., у износу од 0,5%, при чему је површина на нивоу петогодишњег просека (2009-2013).

У структури КПЗ доминирају оранице и баште, које заузимају око 74% КПЗ, а које представљају површине под житима, поврћем, индустријским и крмним биљем, цвећем, као и под угарима. Сталне травнате површине заузимају петину КПЗ (20%), укључујући површине под ливадама и пашњацима, док најмање учешће у КПЗ имају стални засади (6%), који укључују површине намењене воћарској производњи: воћњаке, винограде и расаднике.

График 1: Коришћено пољопривредно земљиште, по категоријама коришћења (%); 2014.

Извор: РЗС

1.2.2. Показатељи пољопривредне производње

Кретање пољопривредне производње (посматрано кроз индексе бруто пољопривредне производње) у претходном периоду карактерише осцилаторни тренд, условљен, пре свега, значајним осцилацијама у обиму биљне производње. Нарочито велике осцилације производње забележене су у последњем трогодишњем циклусу. Након значајног пада пољопривредне производње током 2012. године за око 20% у односу на 2011. годину, а што је узроковано неповољним временским условима (и последично падом обима биљне производње од око 30%), у наредној, 2013. години, бележи се значајан пораст производње од око 38%². Сличан ниво производње забележен је и у 2014. години – укупна пољопривредна производња повећана је за 3,8% у односу на претходну годину, на шта је утицао пораст биљне производње од 5,6%.

Сточарска производња задржава се на постојећем нивоу и представља корективни фактор укупне пољопривредне производње у погледу раста. Након благог раста сточарске производње у 2013. години од око 2% у односу на 2012., током 2014. године задржава се достигнути ниво производње као претходне године.

² Треба имати у виду да су кретања представљена кроз ланчане индексе, где се као базна узима претходна година, што указује на значајан пораст пољопривредне производње у 2013. години у односу на 2012., када је забележен низак ниво производње због неповољних временских услова (ниска базна вредност).

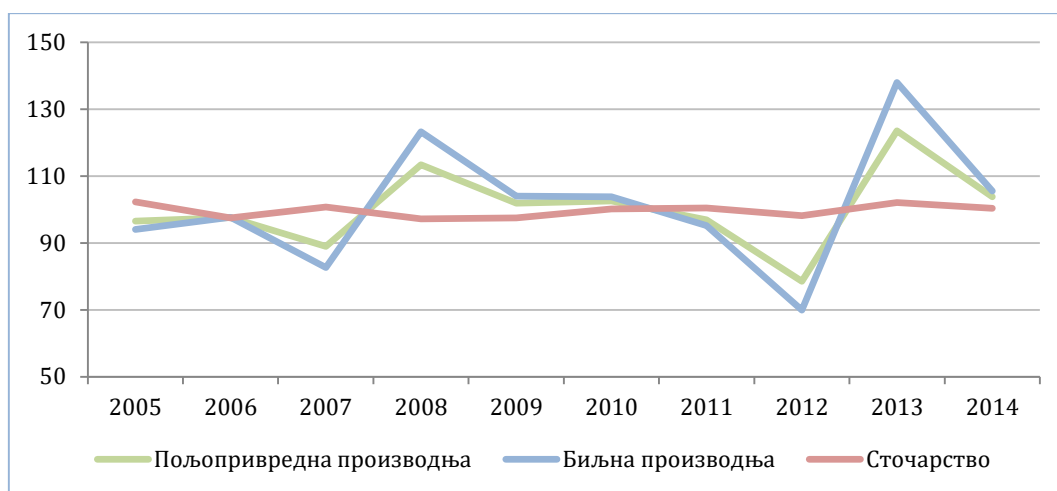

График 2: Индекси пољопривредне производње (претходна година=100); 2005-2014

Извор: РЗС

Биљна производња

Оквир 1: Ревизија временских серија у биљној производњи 2005-2014³

Република Србија спровела је успешно Попис пољопривреде 2012. године, чиме је први пут након 50 година омогућено сагледавање структуре пољопривредних газдинстава. Спровођењем Пописа стекли су се услови за ревизију система истраживања статистике биљне производње. Основни циљ ове ревизије јесте хармонизација статистике биљне производње са статистиком Европске уније, као и побољшање квалитета постојећих индикатора. Хармонизацијом статистике биљне производње извршена је: 1) ревизија броја постојећих и увођење нових истраживања, и 2) промена методологије, односно дефиниција и метода прикупљања података.

До Пописа пољопривреде 2012 редовна годишња истраживања биљне производње спроводила су се методом процена, на основу података Катастра Републичког геодетског завода. Поређењем података добијених Пописом пољопривреде 2012 са подацима процена из претходних година утврђено је да су површине коришћеног пољопривредног земљишта мање у односу на приказиване површине дотадашњих истраживања. До ове разлике дошло је услед различитог метода прикупљања података и разлике у дефиницијама коришћеног пољопривредног земљишта. (У Прилогу 1 налази се шема са дефиницијама категорија земљишта према новој и старој класификацији, као и табела са променама у оквиру појединих група усева.)

У 2013. години, упоредо са проценама, спроведено је пилот истраживање о оствареној биљној производњи применом нове методологије, на узорку, којим су потврђени подаци о површинама категорија пољопривредног земљишта добијени у Попису. Од 2014. године Републички завод за статистику, уместо истраживања о оствареној биљној производњи методом процена, увео је редовна годишња истраживања на узорку: Анкету о засејаним површинама на крају пролећне сетве, Анкету о оствареним приносима раних усева и очекиваним приносима касних усева и воћа, као и Анкету о пољопривредној производњи, у оквиру које се прикупљају и подаци о оствареној биљној производњи.

Резултати Пописа пољопривреде 2012 су за највећи број култура били основ за корекцију података о површинама. Референтни период спровођења Пописа пољопривреде 2012 (октобар-децембар), као и неповољни временски услови у пописној години, утицали су

³ Текст објашњења метода ревидирања серије података преузет је из публикације „Ревизија временских серија статистике пољопривреде“, у издању Републичког завода за статистику, 2015. година.

на драстичније смањење пријављених површина под појединим културама (кромпир и поврће). Код ових култура, основ за корекцију података нису били резултати Пописа, већ резултати Анкета спроведених у 2014. години, потврђених од стране пољопривредних експерата. Ове корекције на површинама поменутих култура узроковале су и промену површина ораница и башта, а тиме и коришћеног пољопривредног земљишта укупно у приказаној временској серији.

Извор: „Ревизија временских серија статистике пољопривреде“, РЗС, 2015.

У структури пожњевених површина у 2014. години доминирају житарице са око 70% учешћа, међу којима је најзаступљенији кукуруз са 41% учешћа у укупној површини пожњевених површина. Учешће житарица у структури пожњевених површина повећано је у односу на претходну годину (2013.) за 2,5 процентних поена, што представља и повећање у односу на петогодишњи просек (2009-2013) од 2,6 процентних поена. Оваква измена структуре пожњевених површина у корист житарица компензована је смањењем учешћа уљарица (за 0,5 процентних поена) и крмног биља (за 1,1 процентни поен) у односу на 2013. годину. Међутим, и поред смањења у 2014. години, уљарице заузимају значајно место у структури пожњевених површина са 13,2% учешћа.

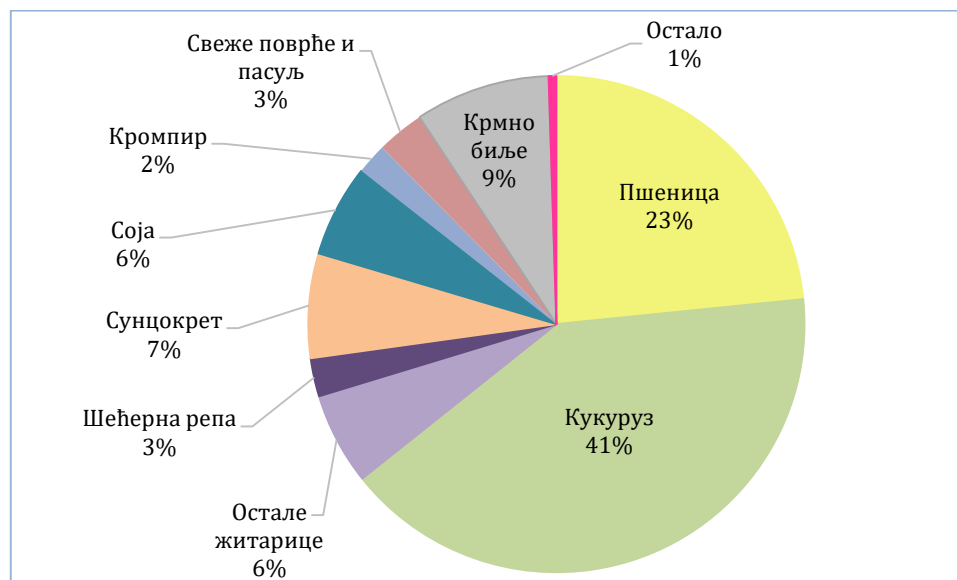

График 3: Структура пожњевених површина (%); 2014.

Извор: РЗС

Површине под житарицама релативно су стабилне у последњој деценији и крећу се на нивоу од око 1,8 милиона хектара, при чему је под кукурузом у 2014. години било 1,06 милиона хектара, док је пшеница узгајана на 605 хиљада хектара. Наведени подаци указују на тренд незнатног повећања површина под житарицама за око 3% током 2014. у односу на претходну годину, што је последица пораста површина под кукурузом (за 8%) уз истовремено смањење површина под пшеницом (за 4,3%).

Уљарице су у 2014. години узгајане на површини од 339 хиљада хектара, што представља површину смањену за 5,3% у односу на претходну годину, односно за 2,7% у односу на просек претходног петогодишњег периода. Оваквом тренду највише је допринело смањење површина под сунцокретом, и то за око 7%, али то ипак представља величину на нивоу петогодишњег просека. За разлику од

сунцокрета, код које је евидентно смањење површина и то како у односу на претходну годину (за 3,7%), тако и у односу на просек периода 2009-2013 (за 4%).

Табела 3: Површине под најзначајнијим усевима у Србији (000 ха); 2010-2014

Површина	2010	2011	2012	2013	2014
Житарице	1.785	1.796	1.714	1.759	1.813
Пшеница	619	620	603	632	605
Кукуруз	1.015	1.037	976	980	1.058
Остале житарице	151	139	135	147	150
Шећерна репа	71	59	69	67	64
Уљарице	352	355	357	358	339
Сунцокрет	169	174	186	188	175
Соја	170	165	163	160	154
Уљана репица	12	15	8	10	10
Дуван – суви лист	5	5	5	5	5
Кромпир	53	54	52	51	52
Свеже поврће и пасуљ *	77	76	74	71	70
Воће	169	169	168	168	168
од тога: јагодичасто	5	5	5	5	5
Грожђе	23	22	21	21	21
Крмно биље	269	267	256	258	242

Извор: РЗС

Током 2014. године поједине ратарске културе бележе значајно повећање приноса, и то пре свега кукуруз, чији је принос остварио раст од 25,8% у односу на претходну годину, затим соја са 47,3% вишим приносом него 2013. године и пасуљ, са порастом приноса од 28,4%. Свакако је најизраженији раст приноса забележен код соје, при чему је достигнут ниво од 3,55 t/ha, што је око 43% изнад просечног приноса соје у претходном петогодишњем периоду.

С друге стране, нижи принос од просечног забележен је код кромпира, појединих врста поврћа, воћа и грожђа, при чему је највеће одступање приноса од петогодишњег просека забележено код парадајза (скоро трећину нижи принос у 2014. од просечне петогодишње вредности).

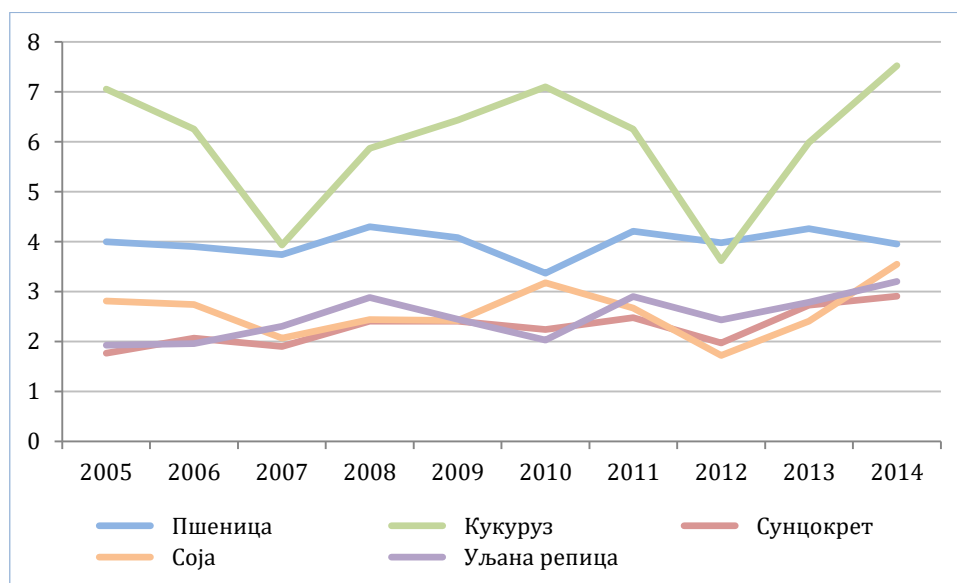

График 4: Приноси ратарских култура (t/ha); 2005-2014

Извор: РЗС

Након ниских приноса остварених 2012. године, условљених неповољним временским приликама, током 2013. године долази до повећања нивоа приноса

код свих посматраних ратарских култура, при чему је тренд раста приноса настављен и током наредне, 2014. године (осим код пшенице).

Табела 4: Приноси најзначајнијих усева у Србији (t/ha); 2010-2014

Приноси	2010	2011	2012	2013	2014
Житарице					
Пшеница	3,37	4,21	3,98	4,26	3,95
Кукуруз	7,10	6,25	3,62	5,98	7,52
Шећерна репа	50,04	50,73	35,95	47,80	54,70
Уљарице					
Сунцокрет	2,24	2,48	1,97	2,73	2,91
Соја	3,18	2,67	1,72	2,41	3,55
Уљана репица	2,03	2,90	2,43	2,79	3,20
Дуван – суви лист	1,79	1,59	1,35	1,62	1,91
Кромпир	16,79	16,49	11,11	15,11	11,39
Свеже поврће и пасуљ					
Парадајз (рајчица)	19,94	20,74	17,00	20,01	13,92
Паприка (свежа)	8,39	8,12	7,44	8,57	9,65
Пасуљ*	1,19	1,18	0,81	1,11	1,43
Воће - дрвенасто					
Јабукe	14,7	16,1	10,3	19,3	14,2
Вишње	6,2	8,5	7,3	10,1	6,7
Шљиве	4,1	5,6	3,8	7,3	5,2
Воће - јагодичасто					
Малине	7,24	7,49	5,86	5,69	5,59
Јагоде	6,08	6,95	5,35	5,87	4,68
Грожђе-укупно	7,46	7,48	6,04	7,71	5,78
Сточна храна					
Детелина	4,54	4,02	3,16	3,76	3,25
Луцерка	5,84	5,32	4,03	4,96	5,20
Кукуруз за крму	22,89	21,14	14,94	20,70	19,21

Извор: РЗС

Најзначајнији раст производње у 2014. години забележен је код кукуруза и соје, док је до смањења производње дошло код кромпира, воћа, поврћа и грожђа. Производња кукуруза у 2014. години достигла је ниво од 7,9 милиона тона, што је максимално остварена производња у претходној деценији, а што је условљено порастом приноса кукуруза. У поређењу са претходном, 2013. годином, овај раст производње износи чак 35,6%, што је значајан пораст и у односу на просечну петогодишњу производњу – за 34,9%.

С друге стране, пшеница бележи пад производње у 2014. години за 11,3% у односу на претходну годину, а овај ниво производње је за 3,6% нижи од просечног петогодишњег нивоа производње, чему је допринео пад приноса пшенице на ниво из 2012. године.

Производња уљарица у 2014. години бележи раст од 17,5% у односу на 2013., чему је највише допринео пораст производње соје од чак 42,8% у односу на претходну годину, што је за око трећину виши ниво производње од просечне производње соје у периоду 2009-2013.

Пад производње у 2014. години забележен је код воћарских и повртарских култура, при чему је највеће смањење производње присутно код грожђа (25,1%), воћа (24,3%) и кромпира (22,8%).

Табела 5: Производња најзначајнијих усева у Србији (000 t); 2010-2014

Производња	2010	2011	2012	2013	2014
Житарице	9.695	9.539	6.355	9.090	10.849
Пшеница	2.086	2.609	2.399	2.690	2.387
Кукуруз	7.207	6.480	3.533	5.864	7.952
Остале житарице	402	450	423	536	510
Шећерна репа	3.551	3.004	2.483	3.180	3.507
Уљарице	944	917	667	925	1.087
Сунцокрет	378	432	366	513	509
Соја	541	441	281	385	546
Уљана репица	24	45	20	27	31
Дуван – суви лист	8	8	7	8	9
Кромпир	887	892	578	767	592
Свеже поврће и пасуљ*	1.101	1.039	920	1.047	920
Воће	1.108	1.352	930	1.541	1.167
од тога: јагодичасто	33	36	27	29	23
Грожђе (укупно)	168	166	128	164	122
Крмно биље	1.778	1.656	1.496	1.598	1.439

Извор: РЗС

Сточарска производња

Оквир 2: Ревизија временских серија у сточарској производњи 2005-2014

Спровођењем Пописа пољопривреде 2012. године добијен је не само пресек стања у области сточарске производње већ и квалитетан оквир за избор узорка за спровођење истраживања у овој области.

Подаци Пописа пољопривреде, као и подаци добијени спровођењем Анкете о пољопривредној производњи 2014. На узорку чији је оквир база података Пописа пољопривреде, показали су да је потцењен број коза и кошница пчела добијен спровођењем редовних истраживања у годинама пре пописа. С тим у вези, постојала је потреба за ревизијом ових података (2006–2012), што је условило и ревизију података о производњи козјег млека (2006–2013) и меда (2006–2012).

До Пописа пољопривреде 2012. Број условних грла се израчунавао преко стандардне масе грла (500 kg). У циљу даљег усклађивања са дефиницијама и препорукама Евростата, као и ради међусобне упоредивости података, примењен је нов начин обрачуна броја условних грла и извршена је ревизија релевантних података од 2006. године.

Поред тога, коригован је број живине за 2012. и 2013. годину и ревидирани су подаци о укупној производњи јаја у серији 2006–2012. године, због ниског приноса јаја по кокошки носилји, добијени као резултат редовних истраживања у том периоду.

Извор: „Ревизија временских серија статистике пољопривреде“, РЗС, 2015.

За разлику од биљне производње, сточарска производња није директно условљена сезонским условима и промене у обиму производње на годишњем нивоу нису изражене у мери какав је случај код биљне производње. Након вишегодишњег тренда смањења броја говеда⁴, у 2014. години долази до благог пораста броја говеда у односу на 2013. годину и то за 0,8%, што је још увек 2,4% ниже од просека периода 2009-2013.

Број свиња је подложнији осцилацијама у односу на говеда, али дугорочно посматрано, постоји тренд пада броја свиња, који је заустављен током 2013. године, уз забележен благи пораст (за 2,9%) у 2014. години.

⁴ У периоду од 2007. до 2013. године забележено је смањење броја говеда по стопи од 2,7% годишње (претходна година=100), уз благо смањење негативног тренда од 2011. године.

Код броја оваца такође је у дужем периоду био присутан тренд опадања броја грла, што се мења од 2012. године, када је забележен пораст броја оваца, а што се наставља и у 2014. години, када је забележен пораст броја оваца у односу на 2013. годину од 8,2%, што је чак 13,6% више од просека претходног петогодишњег периода (2009-2013).

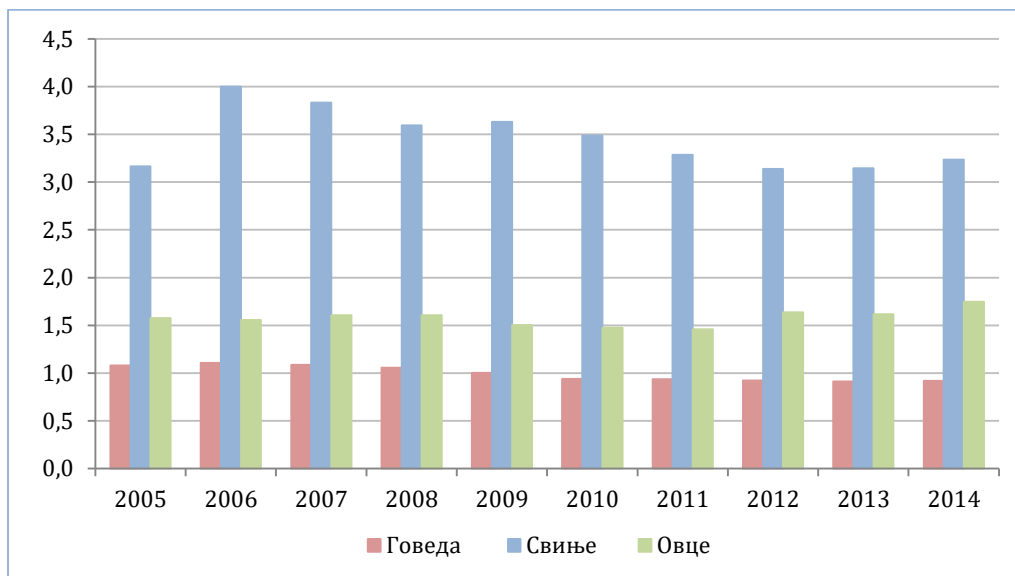

График 5: Број грла говеда, свиња и оваца у Србији (млн. грла); 2005-2014

Извор: РЗС

Тренд опадања броја коза у Србији наставља се континуирано од 2009. године, достигавши минималан ниво у 2014. години, који је за 2,7% нижи у односу на 2013. годину, односно за 8,4% у односу на просек периода 2009-2013.

Сличан тренд постоји и у погледу бројног стања живине, с обзиром да је након 2010. године присутан тренд опадања броја живине, уз достизање минималне вредности у 2014. години од 17,2 милиона, што је око 4% мање него у претходној години, а чак 12,6% мање од просечног броја живине у периоду 2009-2013. Тренд кретања броја кока носиља не прати у потпуности тренд кретања укупног броја живине, што указује на промене већином код других врста живине. Број кока носиља значајно осцилира у периоду 2006-2014, крећући се у интервалу између 10 и 15 милиона. Након значајног пада броја кока носиља у 2013. години од чак 23% у односу на претходну (2012.) годину, 2014. године бележи се благи пораст броја кока носиља (за 3,7% у односу на 2013.). Међутим, ниво достигнут у 2014. години и даље је око 13% нижи од просечног броја кока носиља у периоду 2009-2013.

Број кошница у Србији представља један од показатеља у области сточарства, који бележи стални раст. Тако је број кошница у 2014. години 2,5 пута већи од броја кошница у 2005. години, уз просечну стопу раста од око 12% годишње (претходна година=100). У 2014. години број кошница је повећан за 3,7% у односу на претходну годину, што за око 16% изнад просечног броја кошница у петогодишњем периоду 2009-2013.

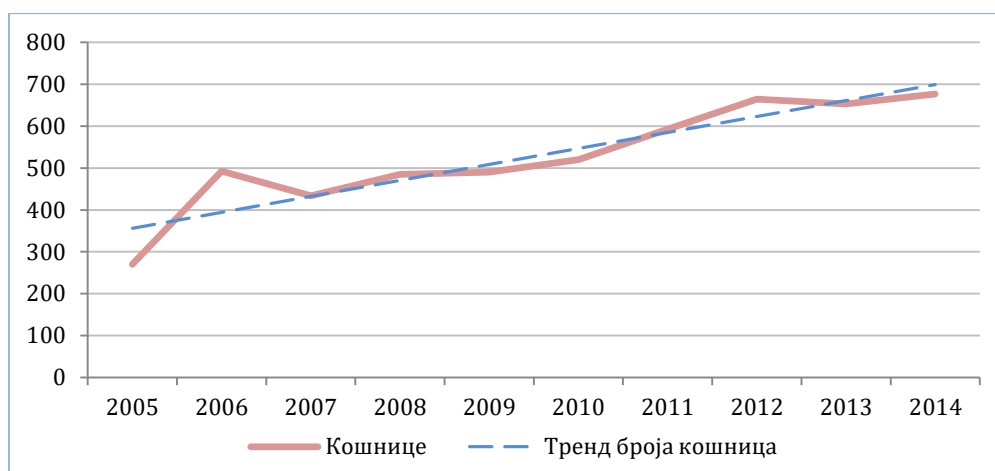

График 6: Број кошница у Србији (000); 2005-2014

Извор: РЗС

Табела 6: Број грла стоке у Србији (000); 2010-2014

Број стоке	2010	2011	2012	2013	2014
Говеда (укупно)	938	937	921	913	920
од тога: краве	530	510	480	451	460
од тога: музне краве	482	477	455	429	437
Свиње (укупно)	3.489	3.287	3.139	3.144	3.236
од тога: крмаче	486	450	408	355	346
Овце	1.475	1.460	1.635	1.616	1.748
од тога: приплодне овце	1.131	1.116	1.247	1.237	1.266
Козе	237	239	232	225	219
Живина (укупно)	20.156	19.103	18.234	17.860	17.167
од тога: коке носиље	11.615	11.642	13.344	10.274	10.650
Кошнице	520	593	665	653	677

Извор: РЗС

Укупна сточарска производња у Србији (исказана кроз однос прираста и живе мере) током последње деценије варирала је по појединим врстама производње. Тако је код производње говеда од 2009. године приметан благи, али константан опадајући тренд производње, који је настављен и у 2014. години, с обзиром да је забележен пад производње говеда од 3,7% у односу на претходну годину, а што представља за 6,7% нижи ниво у односу на просек петогодишњег периода 2009-2013.

Када је реч о производњи свиња, приметне су значајније осцилације производње, што је условљено краћим производним циклусом у овој грани сточарства. Након пада производње свиња у периоду 2010-2012, од 2013. године бележи се пораст ове врсте производње, која у 2014. достиже ниво 5% виши у односу на претходну годину, што је око 3,8% изнад просека претходног петогодишњег периода.

Овчарска производња је једна од грана сточарства која у претходном периоду бележи раст, који је нарочито изражен од 2012. године. Међутим, након настављеног раста у 2013. години, производња оваца се током 2014. године враћа на ниво из 2012. године, односно бележи пад у односу на претходну годину (2013.) од 11,5%, али задржава се на нивоу вишем око 9% од просека периода 2009-2013.

Живинарска производња, дугорочно посматрано, такође бележи узлазни тренд, и поред смањења од 5,5% током 2014. године у односу на претходну, 2013. годину. Уколико се из анализе искључи достигнут максимум у 2011. години (раст од

16,7% у односу на 2010.), ниво живинарске производње у 2014. години је 22,5% виши у односу на просек петогодишњег периода.

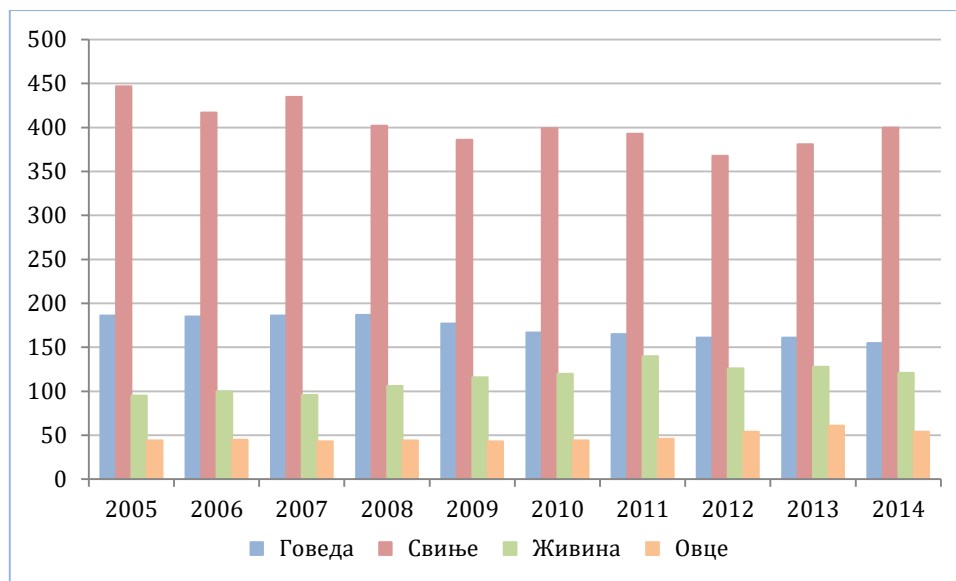

График 7: Укупна сточарска производња (прираст/жива мера) (000 t); 2005-2014

Извор: РЗС

Производња меса⁵ варира током посматраног десетогодишњег периода, што је нарочито изражено код производње свињског меса. Од 2011. године производња живинског меса превазилази производњу говеђег, што је тренд који се наставља.

Производња говеђег меса прати опадајући тренд производње говеда, па се тако заустављени пад производње током периода 2007-2010, наставља након тог периода. Међутим, и поред чињенице да је током 2014. године остварен раст (брuto) производње говеђег меса од 4,3% у односу на претходну годину, достигнут ниво од 73 хиљаде тона је испод просечне производње говеђег меса у периоду 2009-2013 за око 15%.

Производња свињског меса бележи значајне осцилације током последњег десетогодишњег периода – након достигнутог максималног нивоа производње свињског меса од 290 хиљада тона у 2007. години, производња се стабилизује у интервалу од 250 до 270 хиљада тона. Током 2014. године забележен је раст производње свињском меса од 3,6% у односу на претходну годину, што је на нивоу петогодишњег просека.

Производња овчијег меса прати тренд производње оваца, односно постоји улазни тренд производње ове врсте меса. Након достигнутог максимума у 2013. години од 30 хиљада тона, у 2014. години се бележи пад производње овчијег меса од 10%, што је и даље 10% изнад просека последњег петогодишњег периода.

Производња живинског меса бележи улазни тренд, при чему се овај ниво у периоду 2009-2014 креће у интервалу између 80 и 100 хиљада тона. 2014. године достигнут је ниво производње од 94 хиљаде тона, што је благо повећање од 2,2% у односу на претходну годину и повећање од 3,8% у односу на петогодишњи просек.

⁵ Производња меса мери се масом полутки.

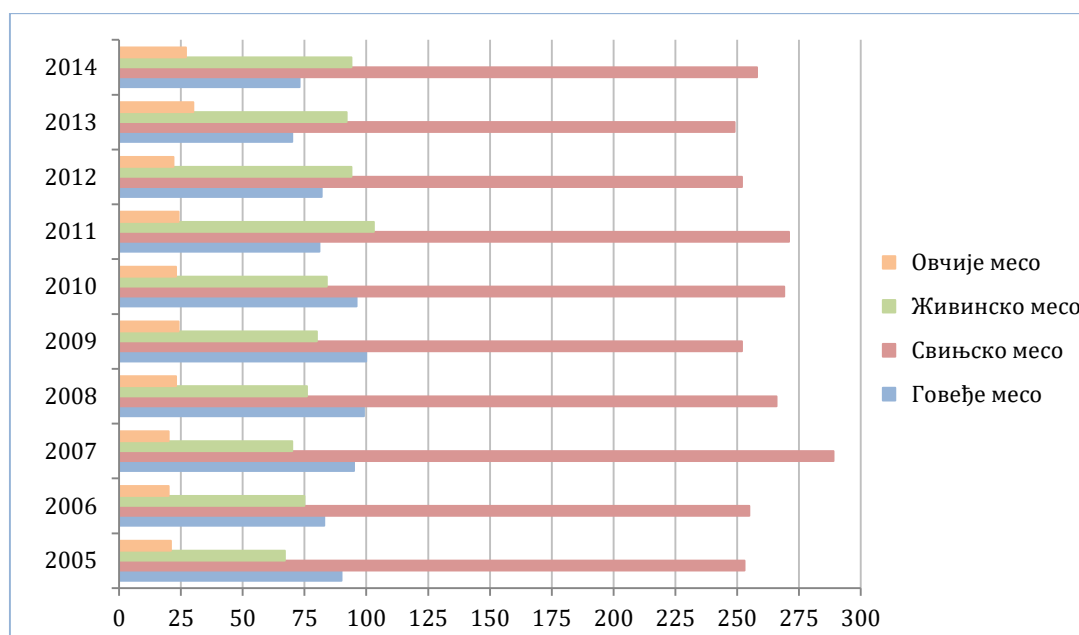

График 8: Производња меса (маса полутки) (000 t); 2005-2014

Извор: РЗС

Када је реч о производњи осталих производа сточарства, производња крављег млека већ дужи период бележи опадајући тренд, који је заустављен први пут 2014. године, када је забележен раст производње од 2,8% у односу на претходну годину, што је приближно на нивоу просека петогодишњег периода. Производња јаја бележи благи узлазни тренд у последњој деценији, крећући се на нивоу између 1,7 и 1,9 милијарде комада годишње. Изражене осцилације нивоа производње присутне су код производње меда, о чему сведочи и значајан пад производње у 2014. години за скоро 50% у односу на претходну годину, када је достигнута максимална производња од 8,6 хиљада тона.

Табела 7: Сточарска производња у Србији (000); 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Укупна производња (прираст/жива мера) (000 t)					
Говеда	167	165	161	161	155
Свиње	399	393	368	381	400
Живина	120	140	126	128	121
Овце	44	46	54	61	54
Производња меса (маса полутки) (000 t)					
Говеђе месо	96	81	82	70	73
Свињско месо	269	271	252	249	258
Живинско месо	84	103	94	92	94
Овчије месо	23	24	22	30	27
Млеко (мил. l)					
Кравље млеко	1.485	1.462	1.465	1.451	1.492
Овчје млеко	10	11	12	18	20
Козје млеко ⁵⁾	27	29	33	34	38
Јаја (мил. ком.)	1.705	1.760	1.794	1.755	1.892
Мед (000 t)	7,3	7,0	7,0	8,6	4,4
Вуна (000 t)	2,5	2,4	2,7	2,7	2,7

Извор: РЗС

1.2.3. Цене пољопривредних производа

Цене пољопривредних производа⁶, посматрано на нивоу целокупне пољопривреде, у 2014. години бележе пад у односу на претходну годину од 2,7%, чему је највише допринео пад цена у сектору воћарства и виноградарства од 11,1%. Цене у области сточарства задржане су на приближно истом нивоу као и претходне године, док су цене ратарских производа номинално биле мање за 4,8%. Цене прерађених прехранбених производа у 2014. години бележе раст од 3,4% у односу на 2013. годину, док су цене у сектору рибарства номинално опале за 4,7%.

Табела 8: Индекси цена пољопривредних производа у Србији (номинални, претходна година=100); 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Пољопривреда	115,2	118,1	125,5	98,7	97,3
Ратарство	139,8	123,5	129	94,3	95,2
Воћарство и виноградарство	128,6	82,4	147,1	93,8	88,9
Сточарство	95,7	118	114,9	104,6	100,4
Домаћа прерада	101,4	137,4	79,2	106,3	103,4
Рибарство	93,1	111,6	151,4	105,8	95,3

Извор: РЗС

Посматрано по секторима, у сектору биљне производње највећи раст цена забележен је код вина, с обзиром да су цене повећане за чак 47% у односу на претходну годину. Такође, приметан је и пораст цене сунцокрета и поврћа (за 9,3%) и сточног крмног биља (13,2%).

С друге стране, значајно смањење цена, од преко 20%, забележено је код винског грозђа (24%) и шећерне репе (21%), док су цене кукуруза и соје биле око 8% ниже у односу на претходну годину, као и цене воћа (11%).

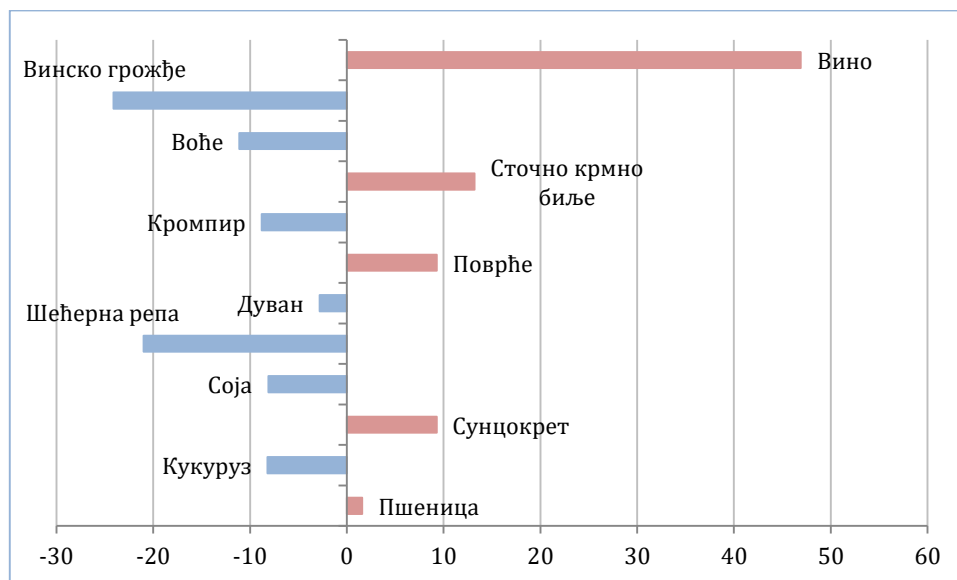

График 9: Промене у ценама биљних производа 2014/2013 (номинално)

Извор: РЗС

⁶ Посматрају се номинални индекси цена (претходна година=100)

Посматрано на нивоу сточарства као сектора, цене у овој области задржале су се на приближно истом нивоу као претходне године. Уколико се посматра кретање цена по појединим производима сточарства, примећује се значајно повећање цене меда од чак 30% у односу на 2013., као и повећање цена оваца и коза (13%). Остале цене у сточарству бележе мањи раст (до 5%), док су цене живине и свиња смањене током 2014. године.

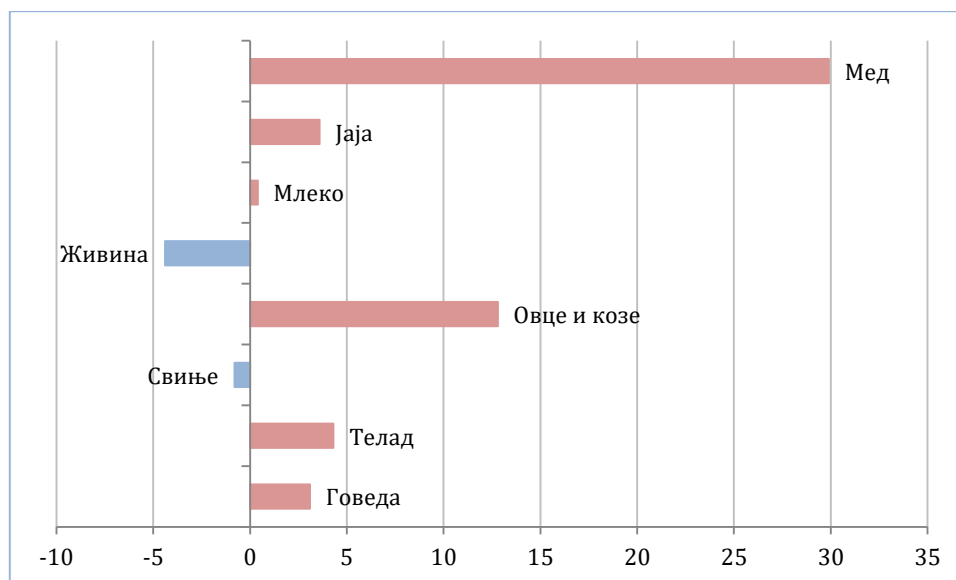

График 10: Промене у ценама сточарских производа 2014/2013 (номинално)

Извор: РЗС

Систем тржишних информација пољопривреде Србије (СТИПС)

Посебан информациони систем за праћење цена пољопривредно-прехранбених производа успостављен је у оквиру Министарства пољопривреде, са циљем праћења, анализе и извештавања о ценама на зеленим и кванташким пијацама за најважније пољопривредне производе.

Систем тржишних информација пољопривреде Србије је успостављен 2004. године у циљу пружања података корисницима о ценама пољопривредно-прехранбених производа и репроматеријала за пољопривредну производњу. Функционисање СТИПС се базира на мрежи саветодаваца из 18 пољопривредних саветодавних стручних служби, који на недељном/месечном нивоу прате кретање малопродајних цена на зеленим пијацама и veleпродајних цена на кванташким пијацама. На основу улазних података израђују се извештаји, који су део седмичног билтена и који дају приказ стања понуде и тражње, квалитета и ценовног тренда у односу на претходну седмицу. Подаци и анализе се најчешће користе при доношењу одлуке пољопривредних произвођача на којој тржници да пласирају свој производ, имајући увид у цене у 18 градова са територије Републике Србије. Такође, велики број посетилаца СТИПС веб-портала користи цене са портала ради дефинисања својих јавних набавки (институције и правна лица).

Портал тржишних информација пољопривреде Србије www.stips.minpolj.gov.rs представља јавну базу цена, са просечно 800 дневних посета сајту. Осим цена пољопривредно-прехранбених производа, портал прати кретање цена и

репроматеријала за пољопривредну производњу на целој територији Републике Србије, пружа податке у виду вести, билтена, извештаја, анкета и сл., и дистрибуира велики број садржаја и новости о воћу, поврћу, живој стоци, житарицама, млеку, млечним и другим производима. Портал пружа велики број информација о ценама које се прикупљају са преко 166 места, за преко 196 производа биљне производње, око 162 производа из области сточарства и око 15 производа из групе житарица. Регистар тренутно пружа преглед око 780.000 цена, 65.000 ценовника, 148 места за прикупљање цена воћа, поврћа, живе стоке, житарица, млека и млечних производа, јаја и живинског меса и 196 производа од 162 сорте/расе.

Током процеса приступања ЕУ Република Србија има обавезу да извештава Европску комисију о одређеним ценама пољопривредно-прехрамбених производа, чиме се кроз коришћење СТИПС испуњавају обавезе према ЕУ, а које Србију очекују у потпуности након приступа ЕУ. С обзиром да ефикасан и у потпуности усклађен систем зависи од претходно утврђених и израђених прописа у погледу квалитета производа, а који су предуслов за унапређење и проширивање система, даље унапређење система биће усклађено са динамиком хармонизације прописа у области тржишних стандарда за пољопривредне производе, како би се до приступа ЕУ достигла потпуна усклађеност са захтевима ЕУ.

Табела 9: Цене појединих пољопривредних производа (RSD/kg)⁷; 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Кромпир (црвени)	20	25	20	30	25	30	50	30	60	50
Паприка (Бабура) – домаћа	40	40	50	70	50	60	50	60	70	100
Јабука (Ајдаред)	50	40	40	50	50	60	60	80	80	50
Малина	100	100	150	300	300	300	200	200	300	300
Прасад (16-25 kg)		100	90	150	200	180	150	220	250	230
Телад (80-160 kg) CM		250	200	200	250	250	300	330	300	350

Извор: СТИПС, МПЗЖС

У протеклом десетогодишњем периоду цене већине посматраних производа су достигле највиши ниво у 2013. години, што је резултат неповољне 2012. године, када је забележена јака зима, пролећни мразеви и изразито врело лето, што се све одразило на повећање цена у 2013. години. Цене телади и прасади у последње четири године варирале су се од 5% до 10% током године, сходно сезонској варијацији и тражњи.

⁷ Доминанте цене из табеле за производе: кромпир, паприка, јабука и малина прикупљају се са зелених пијаца, док се цене за прасад и телад прикупљају из кланица.

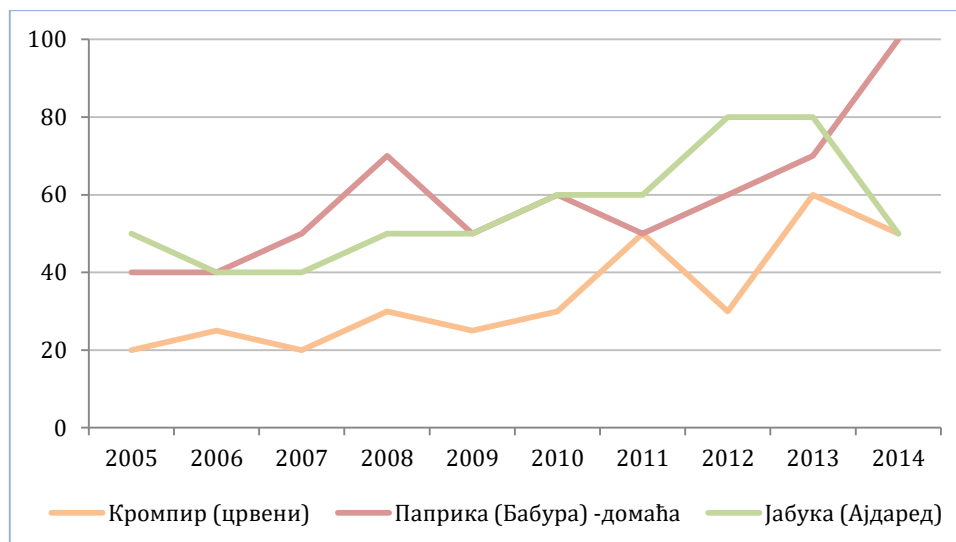

График 11: Цене појединих производа биљне производње (RSD/kg); 2005-2014

Извор: СТИПС, МПЗЖС

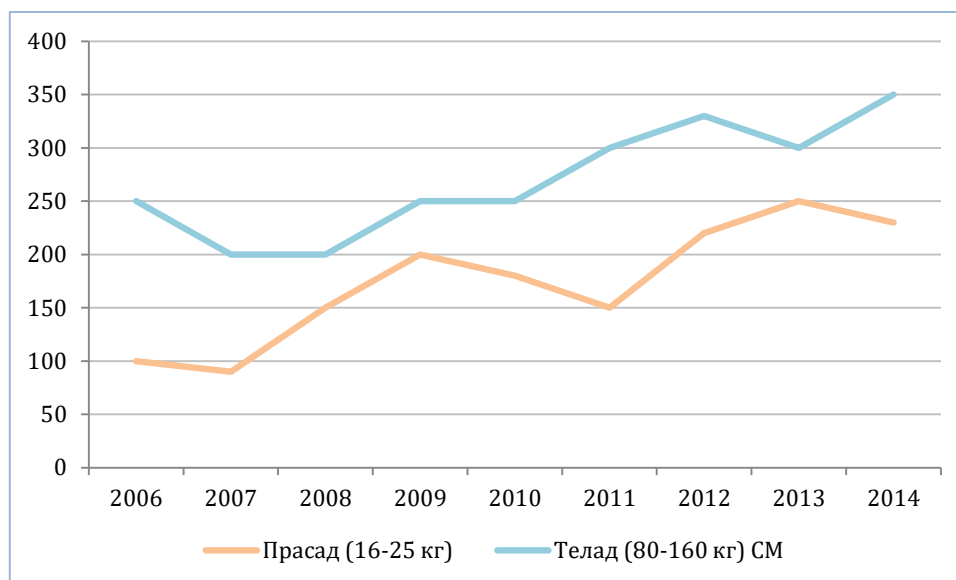

График 12: Цене појединих производа сточарске производње (RSD/kg); 2006-2014

Извор: СТИПС, МПЗЖС

2. СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЕНА ПОЉОПРИВРЕДНО-ПРЕХРАМБЕНИХ ПРОИЗВОДА

2.1. Укупна размена

Остварена спољнотрговинска размена пољопривредно-прехрамбених производа у 2014. години износила је 3,5 милијарди евра и представља повећање од 8,3% у односу на 2013. годину, односно повећање од 22,15% у односу на петогодишњи просек (2009-2013). Извоз је у 2014. години био на нивоу од 2,3 милијарде евра, док је вредност увоза износила 1,2 милијарде евра. У односу на петогодишњи

просек, вредност извоза пољопривредно-прехранбених производа је у 2014. години повећана за 24,7%, док је вредност увоза увећана за 17,6%.

У 2014. години остварен је највећи позитивни салдо у спољнотрговинској размени пољопривредно-прехранбених производа и износио је приближно 1,1 милијарде евра, што је за 16,4% више од суфицита оствареног 2013. године. Коефицијент покривености увоза извозом пољопривредно-прехранбених производа у Србији износио је 1,81 у 2014. години.

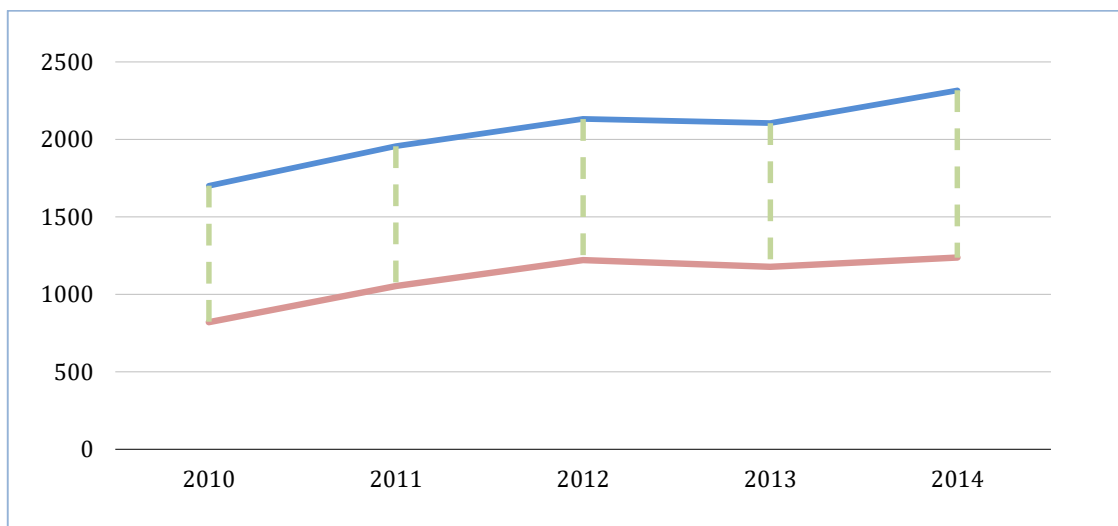

График 13: Спољнотрговинска размена пољопривреде Србије (мил. EUR); 2010-2014

Извор: РЗС (обрада МПЗЖС)

Због међународних трговинских санкција, које су Европска унија и САД увеле Руској Федерацији почетком 2014. године, руско тржиште постаје све интересантније за српске извознике. Као последица тога, дошло је до знатног повећања српског извоза пољопривредно-прехранбених производа на ово тржиште, што је свакако допринело и остваривању до сада највећег позитивног салда у размени.

Трговина пољопривредно-прехранбеним производима базирана је углавном на размени примарних пољопривредних производа, који у структури извоза учествују у просеку са око 79%, а у увозу са око 65%. С друге стране, учешће прерађених пољопривредних производа у извозу у периоду 2010-2014 износило је око 21%, а у увозу 28%, док је учешће рибе и производа рибарства у извозу било испод 1% (0,2%), а у увозу на нивоу од 6,6%.

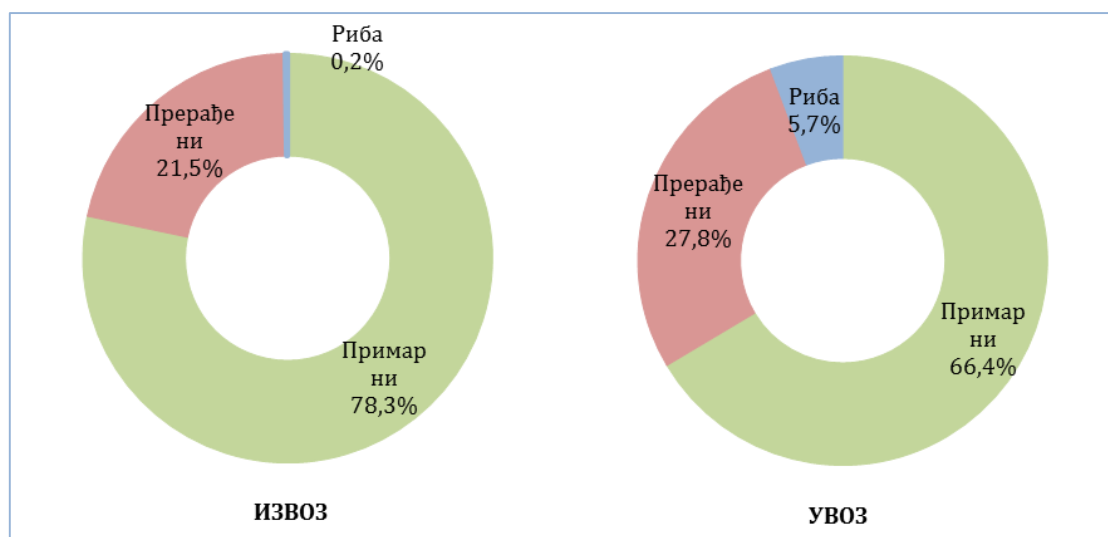

График 14: Учешће појединих група производа у размени (%); просек 2010-2014

Извор: РЗС (обрада МПЗЖС)

2.2. Водећи производи у размени

Ако се посматрају основне групе пољопривредних производа, у извозу у 2014. години доминирају житарице (19,8%), затим воће (17,9%), разна пића (7,2%), дуван и дувански производи (5,7%), биљне и животињске масти и уља (5,2%), разни прехранбени производи (5,0%) итд. Учешће првих шест тарифних глава у укупној вредности извоза пољопривредно-прехранбених производа у 2014. години износило је 60,5%.

Табела 10: Производи са највећом вредношћу извоза (тарифне ставке на две цифре) (000 EUR); 2013/2014

Глава	Назив	2013		2014	
		Вредност (000 EUR)	Учешће (%)	Вредност (000 EUR)	Учешће (%)
10	Житарице	364.459	17,3	457.997	19,8
8	Свеже воће	359.937	17,1	417.248	18,0
22	Пића,алкохоли и сирће	162.765	7,7	167.967	7,3
24	Дуван и дувански производи	80	0,0	133.852	5,8
15	Биљне и животињске масти и уља	148.928	7,1	121.001	5,2
21	Разни прехранбени производи	106.461	5,1	110.311	4,8
Укупно топ 6 по тарифним главама		1.142.630	54,3	1.408.376	60,8
Извоз укупно		2.104.364	100,0	2.316.186	100,0

Извор: РЗС (обрада МПЗЖС)

На увозној страни, у 2014. години доминирају воће (10,8%), разни производи за исхрану (7,9%), дуван и дувански производи (6,9%), сточна храна (5,7%), чоколада и какао (5,9%) итд. У укупној вредности увоза пољопривредно-прехранбених производа у 2014. години, производи који спадају у првих шест тарифних глава учествовали су са 42,1%.

Табела 11: Производи са највећом вредношћу увоза (тарифне ставке на две цифре) (000 EUR); 2013/2014

Глава	Назив	2013		2014	
		Вредност (000 ЕУР)	Учешће (%)	Вредност (000 ЕУР)	Учешће (%)
8	Свеже воће	133.783	11,4	139.710	10,8
21	Разни производи за исхрану	100.224	8,5	101.807	7,9
24	Дуван и дувански производи	95.215	8,1	88.524	6,9
23	Сточна храна	69.681	5,9	73.521	5,7
18	Чоколада и какао	67.937	5,8	71.592	5,5
22	Пића, алкохоли и сирће	60.492	5,1	69.126	5,4
Укупно топ 6 по тарифним главама		527.332	44,8	544.280	42,1
Увоз укупно		1.177.311	100,0	1.291.520	100,0

Извор: РЗС (обрада МПЗЖС)

Овакав однос размене указује на чињеницу да је увоз пољопривредно-прехранбених производа далеко разноврснији од извоза, будући да је учешће појединачних производа у увозу знатно мање него што је то случај код извоза.

Највиши ниво суфицита остварен је код размене житарица, воћа, биљних и животињских масти и уља, као и алкохолних и безалкохолних пића, али и дувана и дуванских производа.

Посматрани показатељи скрећу пажњу на чињеницу да је извозна оријентација пољопривреде фокусирана на одређене групе производа, у којима се већ дуже време бележи успех на међународном тржишту и може послужити као један од индикатора конкурентности ових производа на светском тржишту. С друге стране, у увозу преовлађује већи број производа и то углавном оних, који се не производе у Србији.

Посматрано по појединим производима, у 2014. години поново долази до повећања извоза кукуруза, чија је вредност извоза, појединачно гледано, у односу на 2013. годину порасла приближно три пута и износила је око 341 милиона евра, што представља учешће од 14,7% у укупној вредности извоза пољопривредно-прехранбених производа. Такође, дошло је и до знатног повећања вредности извоза цигарета, чије је учешће у укупном извозу пољопривредно-прехранбених производа из Републике Србије порасло са 1,3%, колико је износило у 2013. години, на 4,7% у 2014. години. Међутим, производ који је забележио највећи скок у извозу у односу на претходне године, јесу трупови и полутке од домаћих свиња, чија је вредност извоза у 2014. години износила 37,7 милиона евра, што представља чак 755 пута увећану вредност у односу на 2013. годину. До овако великог извоза свињског меса дошло је, пре свега, услед међународних санкција, које су од стране Европске уније и САД уведене Руској Федерацији и окретања наших прерађивача свињског меса ка руском тржишту. Осим свињског меса, из истих разлога је дошло и до повећања извоза свежих јабука, које су се у 2014. години, такође нашле међу првих десет производа по оствареној вредности извоза.

Табела 12: Производи са највећом вредношћу извоза (тарифне ставке на осам цифара) (000 EUR); 2013/2014

Тарифна линија	Назив	2013		2014	
		Вредност (000 EUR)	Учешће (%)	Вредност (000 EUR)	Учешће (%)
1005 90 00	Кукуруз, осим семенског	117.999	5,6	341.305	14,7
0811 20 31	Малине, смрзнуте, без додатка шећера	82.970	3,9	177.984	7,7
2402 20 90	Цигарете које садрже дуван	27.152	1,3	108.078	4,7
1701 19 91	Шећер бели, у чврстом стању	128.000	6,1	98.769	4,3
1512 19 90	Јестиво уље од сунцокрета, остало, за остале сврхе	65.620	3,1	62.506	2,7
0808 10 80	Јабуке, свеже, остале	36.208	1,7	58.839	2,5
1001 99 00	Пшеница остала, пир и наполица, осим за сетву	148.180	7,0	53.263	2,3
2202 90 10	Пића безалкохолна газирана, без млека и мм, остало	43.439	2,1	46.305	2,0
0203 21 10	Трупови и полутке од домаћих свиња, смрзнути,	50	0,0	37.752	1,6
2203 00 01	Пиво, добијено од слада, у боцама до 10л	38.665	1,8	36.148	1,6
Укупно топ 10 производа		688.283	32,7	1.020.950	44,1
Извоз укупно		2.104.364	100,0	2.316.186	100,0

Извор: РЗС (обрада МПЗЖС)

Што се увоза тиче, у 2014. години дошло је до знатног повећања увоза живих свиња, чија је вредност увоза у 2014. години износила 45,6 милиона евра, односно 2,5 пута вишу вредност увоза него 2013. године. Такође, дошло је и до знатног увоза смрзнутог свињског меса и то за 54% у односу на остварену вредности увоза у 2013. години, као и семенског кукуруза, чија је остварена вредност увоза за 86% виша од нивоа оствареног у 2013. години.

Табела 13: Производи са највећом вредношћу увоза (тарифне ставке на осам цифара) (000 EUR); 2013/2014

Тарифна линија	Назив	2013		2014	
		Вредност (000 EUR)	Учешће (%)	Вредност (000 EUR)	Учешће (%)
0901 11 00	Кафа, непржена, са кофеином	60.289	5,1	52.332	4,1
0103 92 19	Свиње, м>50кг, домаће врсте, остале	18.377	1,6	45.632	3,5
2402 20 90	Цигарете које садрже дуван, остале	42.061	3,6	40.811	3,2
0203 29 55	Месо од домаћих свиња, остало, без костију, смрзнуто	20.532	1,7	31.535	2,4
2106 90 98	Производи за исхрану нигде непоменути, остало	38.470	3,3	30.034	2,3
0803 90 10	Банане, остале, свеже	26.893	2,3	28.987	2,2
2304 00 00	Остали чврсти остаци из уља од соје	25.990	2,2	25.533	2,0
1511 90 99	Уље палмино, остало, течно, за остале сврхе	17.120	1,5	17.372	1,3
1005 10 15	Кукуруз, семенски, обични хибриди	9.208	0,8	17.139	1,3
0805 10 20	Поморанце слатке, свеже	19.495	1,7	15.984	1,2
Укупно топ 10 производа		278.435	23,6	305.359	23,6
Увоз укупно		1.177.311	100,0	1.291.520	100,0

Извор: РЗС (обрада МПЗЖС)

2.3. Главни трговински партнери

Посматрано по правцима трговине, односно према релевантним тржиштима, у 2014. години готово половина (49,1%) укупног извоза пољопривредно-прехрамбених производа Србије била је усмерена ка тржишту Европске уније, а затим ка тржишту *CEFTA* (око 33% извоза), док је на тржишта осталих земаља извезено 17,6% вредности извоза.

У истој години увоз из Европске уније износио је око 63%, док су у увозу *CEFTA* земље учествовале са свега око 12%. Увоз са осталих тржишта износио је 25% вредности укупног увоза.

За пољопривреду Србије све важније постаје тржиште Руске Федерације. Са стварањем Царинске уније Руске Федерације, Белорусије и Казахстана, тај регион је додатно добио на значају, а нарочито у 2014. години, када је због трговинских санкција Европске уније и САД према Руској федерацији дошло до знатног повећања извоза пољопривредно-прехранбених производа из Србије на ово тржиште.

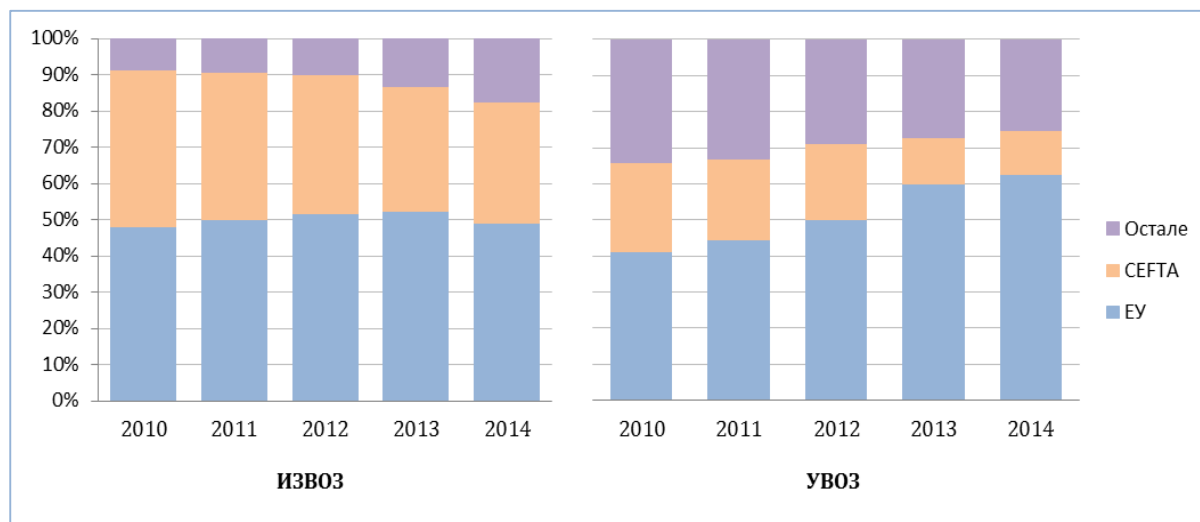

График 15: Учешће појединих тржишта у размени (%); просек 2010-2014

Извор: РЗС (обрада МПЗЖС)

Због близине тржишта и традиционалне повезаности, регион земаља југоисточне Европе (*CEFTA*) представља веома важно тржиште за пољопривредне производе из Србије. Укупна вредност извоза на ово тржиште у 2014. години износила је 772,1 милиона евра, што представља повећање од 6,8% у односу на 2013. годину, док је укупна вредност увоза у истом периоду износила око 152,2 милиона евра и на приближно истом нивоу је као и 2013. године. У спољнотрговинској размени забележен је суфицит у размени са *CEFTA* земљама од око 620 милиона евра, што је за 8,5% више у односу на 2013. годину.

Посматрано по земљама у оквиру *CEFTA* региона, у 2014. години највише се извозило у Босну и Херцеговину (око 40% од вредности извоза у *CEFTA*), а значајан извоз остварен је и на тржиште Црне Горе (око 25,2%) и Македоније (18,1%). У увозу из *CEFTA* региона најзначајније место заузима Македонија (46,6%), затим Босна и Херцеговина (37,2%) и Црна Гора (10,5%).

Извоз у Европску унију има узлазни тренд, да би у 2014. години достигао вредност од 1,14 милијарди евра, што је приближно нивоима из 2012. и 2013. године. Посматрано по земљама у оквиру Европске уније, највише се извозило на тржиште Румуније - 25,1% (углавном кукуруз), Немачке - 15,1%, Италије - 11%, Хрватске - 7,8% и Аустрије - 6,2%. Увоз пољопривредно-прехранбених производа из Европске уније у Србију такође је достигао највишу вредност у 2014. години - 774,5 милиона евра, што представља повећање у односу на 2013. годину од 10%. Највише се увозило из Немачке (14,2%), Хрватске (10,6%), Италије (10,5%), Мађарске (10%) и Пољске (6,9%). Највећи суфицит при размени пољопривредних

производа Србија је остваривала са Румунијом, Немачком, Италијом и Француском, док је у размени са Шпанијом, Пољском, Хрватском и Мађарском забележен знатан дефицит.

У извозу производа пољопривреде и рибарства Србије у Европску унију доминирају примарни пољоприврени производи (сировине), чије је учешће у 2014. години износило око 87%, што је за 3% мање у односу на 2013. годину, а за 8% ниже од петогодишњег просека. У увозу је такође највеће учешће примарних пољопривредних производа, међутим значајно ниже у односу на учешће у извозу – 65%. Током 2014. године дошло је до повећања извоза прерађених пољопривредних производа, чија је остварена вредност извоза у односу на 2013. годину већа за 39%, док је учешће ових производа у размени повећано са 10%, колико је износило у 2013. години, на 12% у 2014. години (петогодишњи просек је износио 6%). Учесће ових производа у увозу је, за разлику од извоза, веће и у 2014. години је износило 31,4%.

Међу осталим земаљама, најзначајнији извозни партнер је Руска Федерација, где се извоз из године у годину све више повећава, па је тако у 2014. години износио 236,5 милиона евра, што посматрано појединачно по земљама, Русију сврстава на треће место по вредности извоза, са учешћем од 10,2% у укупном извозу Републике Србије. С друге стране, највише се увозило из Бразила – око 4% (сирова кафа), Руске Федерације и Турске (свеже воће и поврће). Извоз на сва остала тржишта износио је око 407 милиона евра, што је за око 46,7% више у односу на 2013. годину, док је вредност увоза у 2014. години износила око 310,5 милиона евра и представља незнатни пад од 3% у односу на 2013. годину. У 2014. години је по први пут забележен позитиван трговински биланс у размени са осталим земљама, чему је највише допринело повећање извоза у Руску Федерацију.

3. ПОЉОПРИВРЕДНА ПОЛИТИКА И ПОЛИТИКА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

3.1. Оквир пољопривредне политике и политике руралног развоја

Пољопривредна политика и политика руралног развоја у Србији законски је регулисана кроз два основна законска акта: Закон о пољопривреди и руралном развоју⁸ и Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју⁹. Док Закон о пољопривреди и руралном развоју успоставља основне механизме за креирање и спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја и дефинише главне стратешке документе развоја пољопривреде у средњерочном и дугорочном периоду, Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју ближе дефинише подстицаје у овим областима.

Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, осим класификације подстицаја, дефинисан је начин коришћења подстицаја, корисници, услови за остваривање права на подстицаје, као и минимални износи према врсти подстицаја. Овај Закон представља основ за ближе дефинисање појединих мера

⁸ „Сл. гласник РС“, бр. 41/09

⁹ „Сл. гласник РС“, бр. 10/13, 142/14

подстицаја, што је садржано у подзаконским актима, креираним за сваки од подстицаја.

Финансијски основ за реализацију Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, односно основ за реализацију подстицаја, представља Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју за текућу годину, којом се дефинише обим средстава, врсте подстицаја и максимални износи по врсти подстицаја за текућу годину. Средства намењена за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју опредељена су Законом о буџету Републике Србије за текућу годину¹⁰, а расподељују се кроз Уредбу о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју за текућу годину¹¹.

Стратегија пољопривреде и руралног развоја за период 2014-2024

Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014-2024¹² дефинише визију, стратешке циљеве и правце развоја пољопривреде и руралног развоја Србије у наредном десетогодишњем периоду. Стратегија представља будуће опште правце развоја српске пољопривреде, узимајући у обзир процес европских интеграција и обавезу хармонизације домаћег законодавства са правним тековинама Европске уније, као и правила и принципе Заједничке пољопривредне политике Европске уније (ЗПП) за период 2014-2020, односно након последње реформе. Ипак, концепт будућег развоја пољопривреде Србије дефинисан је узимајући у обзир специфичности наше земље и наше пољопривреде.

Визија развоја пољопривреде и руралног развоја Србије за наредни десетогодишњи период предвиђа да пољопривреда Србије крајем посматраног периода буде „сектор чији је развој заснован на знању, модерним технологијама и стандардима, који домаћим и захтевним страним тржиштима нуди иновативне производе, а произвођачима обезбеђује одржив и стабилан доходак“, као и „да се природним ресурсима, животном средином и културном баштином руралних подручја управља у складу са принципима одрживог развоја, како би се руралне средине учиниле примамљивим местом за живот и рад младима и другим становницима руралних подручја“.

Основни принципи, који се наводе у Стратегији, а које је потребно уважити да би се достигла постављена визија, јесу: 1) одржива пољопривреда (уз раст економске ефикасности сектора пољопривреде, одговорно управљање ресурсима достизање и благостања руралног становништва); 2) полицентрични развој (базиран на уважавању различитости система производње и типова пољопривредних газдинства); 3) модернизација органа и организација; и 4) стабилност и конзистентност пољопривредног буџета.

Основни стратешки циљеви, дефинисани Стратегијом, јесу: 1) раст производње и стабилност дохотка произвођача; 2) раст конкурентности уз прилагођавање

¹⁰ Буџет Републике Србије у 2014. години дефинисан је Законом о буџету Републике Србије за 2014. годину („Сл. гласник РС“, бр. 110/13, 116/14).

¹¹ Расподела подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2014. години дефинисана је Уредбом о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2014. години („Сл. гласник РС“, бр. 8/14, 30/14, 116/14, 128/14, 137/14, 144/14).

¹² „Сл. гласник РС“, бр. 85/14

захтевима домаћег и иностраног тржишта и техничко-технолошко унапређење сектора пољопривреде; 3) одрживо управљање ресурсима и заштита животне средине; 4) унапређење квалитета живота у руралним подручјима и смањење сиромаштва; и 5) ефикасно управљање јавним политикама и унапређење институционалног оквира развоја пољопривреде и руралних средина.

Стратегија наводи и одређени број приоритетних подручја стратешких промена, односно области где су потребне интервенције и реформе: стабилизација дохотка пољопривредних произвођача; финансирање пољопривреде и руралног развоја и управљање ризицима; ефикасно управљање земљиштем и повећање доступности земљишних ресурса; унапређење стања физичких ресурса; унапређење система трансфера знања и развој људских потенцијала; прилагођавање и ублажавање утицаја климатских промена; технолошки развој и модернизација пољопривредне производње и прераде; развој тржишних ланаца и логистичке подршке сектору пољопривреде; заштита и унапређење животне средине и очување природних ресурса; очување пољопривреде, природних и људских ресурса у ПОУРП; диверзификација руралне економије и очување културне и природне баштине; унапређење социјалне структуре и јачање социјалног капитала; модернизација и прилагођавање органа и организација и законодавства; унапређење квалитета и безбедности производа.

Стратегија пољопривреде и руралног развоја за период 2014-2024 представља основу за доношење Националног програма за пољопривреду и Националног програма руралног развоја за период 2015-2020, чиме ће се дефинисати средњерочни правци развоја, као и детаљнији начини имплементације мера пољопривредне политике и политике руралног развоја, односно начини усклађивања са шемама у оквиру ЗПП. Период који ови документи покривају усклађен је са стратешким оквиром ЗПП за период 2014-2020.

3.2. Националне мере пољопривредне политике у 2014. години

Током 2014. године, а у складу са Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, реализоване су следеће врсте подстицаја: директна плаћања, подстицаји мерама руралног развоја и посебни подстицаји.

Табела 14: Врсте подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2014. години

ДИРЕКТНА ПЛАЋАЊА	ПОДСТИЦАЈИ МЕРАМА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА	ПОСЕБНИ ПОДСТИЦАЈИ
1. Премија за млеко 2. Основни подстицаји за биљну производњу 3. Подстицаји за квалитетна приплодна грла 4. Подстицаји за тов јунади, тов јагњади и тов свиња 5. Подстицаји за краве дојиље 6. Подстицаји за кошнице пчела 7. Регрес за гориво и/или ђубриво 8. Регрес за премију осигурања за усеве, плодове, вишегодишње засаде,	1. Инвестиције у пољопривреди за унапређење конкурентности и достизање стандарда квалитета 1.1 Инвестиције у пољопривредну производњу – подстицање подизања нових вишегодишњих засада воћака, ви нове лозе и хмеља (укључујући Пројекат подршке руралном развоју за пет округа Јужне и Источне Србије у сарадњи са	1. Подстицаји за подршку саветодавним и стручним пословима у пољопривреди 2. Подстицаји за спровођење одгајивачких програма, ради остваривања одгајивачких циљева у сточарству – мере селекције 3. Подстицаји за спровођење научноистраживачких, развојних и иновативних пројеката у пољопривреди 3.1 Мере и акције у пољопривреди 3.2 Унапређење стручног

расаднике и животиње 9. Кредитна подршка	<i>Владом Данске)</i> – подршка за унапређење примарне пољопривредне производње (укључујући Пројекат подршке руралном развоју за пет округа Јужне и Источне Србије у сарадњи са Владом Данске) 1.2 Инвестиције у прераду пољопривредних производа и маркетинг – подршка унапређењу квалитета вина и ракије – набавка опреме у сектору меса, млека, воћа, поврћа и грожђа 2. Подстицаји за одрживи рурални развој 2.1 Органска производња 2.2 Очување биљних и животињских генетичких ресурса 3. Подстицаји за унапређење руралне економије 3.1 Економске активности у смислу додавања вредности пољопривредним производима, као и увођење и сертификацију система безбедности и квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла	знања и сталног усавршавања људских капацитета 4. Подстицаји за производњу садног материјала и сертификацију и клонску селекцију
---	---	--

Извор: Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2014. години

Право на подстицаје остварују пољопривредна газдинства и породична пољопривредна газдинства, уписана у Регистар пољопривредних газдинстава, јединице локалне самоуправе, као и друга лица и организације.

Сви подстицаји реализују се на основу одговарајућих законских подаката, којима су ближе дефинисани услови за остваривање права на подстицаје, као и начини остваривања тих права.

3.2.1. Директна плаћања

Током 2014. године, у оквиру групе подстицаја који се односе на директна плаћања, реализовани су следећи подстицаји: премије, подстицаји за производњу, регреси и кредитна подршка.

Премија за млеко

У оквиру групе директних подстицаја на бази аутопута (ценовна подршка за испоручене производе) током 2014. године реализована је премија за млеко¹³.

Ова врста подршке се у 2014. години исплаћивала квартално, за кравље, овчије и козје сирово млеко, обрачуната по литри млека испорученог у претходном кварталу, у износу од седам динара по литри млека. Поред Правилником прописаних услова, да би се остварило право на премију за кравље млеко, корисник премије морао је да преда најмање 3.000 литара крављег млека по кварталу, односно најмање 1.500 литара крављег млека по кварталу за млеко произведено на подручју са отежаним условима рада у пољопривреди.

Основни подстицаји за биљну производњу

У оквиру групе подстицаја за биљну производњу у 2014. години примењивани су основни подстицаји¹⁴. Право на подстицаје остварује се подношењем захтева једанпут годишње и односи се на све културе, осим природних ливада и пашњака у оквиру групе култура крмно биље.

У 2014. години, основни подстицаји су се остваривали по површини биљне производње у износу од 6.000 динара по хектару, и то за пријављене и засејане/засађене површине под одговарајућом културом до највише 100 ха обрадивог пољопривредног земљишта.

Подстицаји за квалитетна приплодна грла

Током 2014. године реализовани су подстицаји за квалитетна приплодна грла¹⁵, који су се односили на квалитетне приплодне млечне краве, квалитетне приплодне овце и козе, квалитетне приплодне крмаче, родитељске кокошке тешког и лаког типа, родитељске ћурке, квалитетне приплодне матице риба шарана и квалитетне приплодне матице риба пастрмке. Подстицаји за квалитетна приплодна грла припадају врсти производних подстицаја у сточарству и обрачунавају и исплаћују по приплодном грлу квалитетног порекла.

Подстицаји по овом основу у 2014. години су износили: 20.000 динара по грлу за квалитетне приплодне млечне краве, 7.000 динара по грлу за квалитетне приплодне овце и козе, 5.000 динара по грлу за квалитетне приплодне крмаче, 60 динара по грлу за родитељске кокошке тешког типа, 100 динара по грлу за родитељске кокошке лаког типа, 300 динара по грлу за родитељске ћурке, док су подстицаји за квалитетне приплодне матице рибе шарана и пастрмке износили 500, односно 300 динара по грлу.

Поред тога, предвиђено да се право на подстицаје за исто грло остварује једном у току године. Ако је остварено право по основу овог подстицаја, корисник није могао да за иста грла остварити истовремено и право на подстицаје за краве дојиље.

¹³ Правилник о условима, начину и обрасцу захтева за остваривање права на премију за млеко („Сл. гласник РС“, бр. 28/13, 36/14)

¹⁴ Правилник о начину остваривања права на основне подстицаје у биљној производњи и обрасцу захтева за остваривање подстицаја („Сл. гласник РС“, бр. 29/13)

¹⁵ Правилник о начину остваривања права на подстицаје у сточарству за квалитетна приплодна грла („Сл. гласник РС“, бр. 37/13, 42/14)

Подстицаји за тов јунади, тов јагњади и тов свиња

Друга велика група подстицаја у области сточарске производње, реализованих у 2014. години, односи се на подстицаје за тов јунади, јагњади и свиња¹⁶. Подстицаји у сточарству за тов остваривали су се по грлу у тову, и то за тов јунади у износу од 10.000 динара по грлу, 2.000 динара по грлу за тов јагњади и 1.000 динара по грлу за тов свиња.

Услов за остваривање права на ову врсту подстицаја је да је грло намењено за производњу меса предато кланици или је намењено извозу. Подстицаји за тов су се остваривали једанпут за период трајања това.

Подстицаји за краве дојиље

Подстицаји за краве дојиље¹⁷ су у 2014. години остваривани по крави, старости преко 24 месеца, које припадају товним грлима чисте расе, и то: херефорд, шароле, лимузин, абердин ангус, шорторн, белгијско плаво, кијанина, ромањола, маркиђана и блонд аквитен, и која припадају стаду намењеном за узгој телади за производњу меса. Износ подстицаја за краве дојиље током 2014. године био је 20.000 динара по грлу, уз услов да корисник ових подстицаја не може да испоручује млеко са свог газдинства на даљу прераду наредних годину дана.

Подстицаји за кошнице пчела

Подстицаји у области пчеларске производње током 2014. године реализовали су се кроз подстицаје по кошници пчела¹⁸. Овај облик директног плаћања предвиђао је подстицај у износу од 500 динара по кошници.

Регрес за гориво и/или ђубриво

Регресирање инпута за пољопривредну производњу омогућава корисницима набавку инпута по регресираним ценама, што има за циљ снижавање цене коштања кроз смањење варијабилних трошкова и стварање простора за унапређења ценовне конкурентности произвођача на тржишту. Током 2014. године ова врста подстицаја укључивала је подстицаје за набавку горива¹⁹ и/или ђубрива²⁰.

Износ регреса за купљено гориво (евро дизел, односно дизел гориво гасно уље 0,1) у 2014. години био је у висини од 50 динара по литру горива, а највише 3.000 динара по хектару, док је износ регреса за ђубриво (свако средство за исхрану биља које је стављено у промет у складу са посебним прописима којима се уређује област исхране биља) био у висини од 10 динара по килограму купљеног ђубрива, а највише 3.000 динара по хектару.

¹⁶ Правилник о начину остваривања права на подстицаје у сточарству за тов јунади, тов свиња и тов јагњади („Сл. гласник РС“, бр. 37/13, 42/14)

¹⁷ Правилник о начину остваривања права на подстицаје у сточарству за краве дојиље („Сл. гласник РС“, бр. 57/13, 41/14)

¹⁸ Правилник о условима и начину остваривања права на подстицаје у сточарству по кошници пчела („Сл. гласник РС“, бр. 60/13, 36/14)

¹⁹ Правилник о условима, начину и обрасцу захтева за остваривање права на регрес за гориво („Сл. гласник РС“, бр. 40/14)

²⁰ Правилник о условима, начину и обрасцу захтева за остваривање права на регрес за ђубриво („Сл. гласник РС“, бр. 40/14, 50/14)

Регрес за премију осигурања за усеве, плодове, вишегодишње засаде, расаднике и животиње

Регресирање премије осигурања за усеве, плодове, вишегодишње засаде, расаднике и животиње²¹ има за циљ подстицање развоја тржишта осигурања у области пољопривреде и смањење ризика од пада прихода пољопривредних газдинстава.

Регрес за премију осигурања за усеве, плодове, вишегодишње засаде, расаднике и животиње реализован је у 2014. години у износу од 40% плаћене премије осигурања.

Кредитна подршка

Кредитна подршка²² је врста подстицаја којом се пољопривредним газдинствима омогућава олакшани приступ коришћењу кредита, где физичко лице, предузетник и правно лице, разврстано у микро или мало правно лице, може да оствари право на кредитну подршку. Кредитна подршка је намењена за развој сточарства, развој ратарства, воћарства, виноградарства, повртарства и цвећарства, као и инвестициона улагања у пољопривредну механизацију и опрему, под условом да је укупан износ кредита до 5 милиона динара, уз могућност земљорадничке задруге да оствари право на ову врсту подршке под условом да је укупан износ кредита до 15 милиона динара. Подршка се реализује кроз субвенционисање дела камате на кредит, и то тако што се каматна стопа коригује прописаним нивоом процентних поена (у зависности од намене кредита и рока доспећа).

3.2.2. Подстицаји мерама руралног развоја

Подстицаји за инвестиције у пољопривреди за унапређење конкурентности и достизање стандарда квалитета

Подстицаји за подршку програмима који се односе на инвестиције у пољопривреди за унапређење конкурентности и достизање стандарда квалитета представљају врсту подстицаја, који имају за циљ унапређења тржишног пословања, достизање стандарда квалитета и унапређење конкурентности. У оквиру ове групе подстицаја у 2014. години примењивана је подршка за инвестиције у пољопривредну производњу и инвестиције у прераду пољопривредних производа и маркетинг.

Инвестиције у пољопривредну производњу

Подстицаји за инвестиције у пољопривредну производњу током 2014. године реализовани су кроз подстицаје за подизање нових вишегодишњих засада воћака, винове лозе и хмеља и подршку за унапређење примарне пољопривредне производње, делом подржани кроз Пројекат подршке руралном развоју за пет округа Јужне и Источне Србије у сарадњи са Владом Данске.

²¹ Правилник о условима, начину и обрасцу захтева за остваривање права на регрес за премију осигурања усева, плодова, вишегодишњих засада, расадника и животиња („Сл. гласник РС“, бр. 48/13)

²² Правилник о условима и начину остваривања права на кредитну подршку („Сл. гласник РС“, бр. 30/14, 7/14)

Подстицаји за подизање нових вишегодишњих засада воћака, винове лозе и хмеља²³ обухватају подршку програмима, који се односе на: подршку подизања нових интензивних производних засада са савременом технологијом гајења воћа, винове лозе и хмеља, са наслоном, као и припрему земљишта за подизање производних засада.

Ова врста подстицаја исплаћивала се у износу од 40% од вредности инвестиције, односно у износу од 55% од вредности инвестиције у подручјима са отежаним условима рада у пољопривреди. Максимални износ по кориснику подстицаја за подизање производних засада био је 2 милиона динара, уз дефинисане максималне износе по појединим врстама трошкова (набавка садница воћака, винове лозе и хмеља, набавка наслона, припрема земљишта, трошкови хемијске и механичке анализе земљишта и др.). За јагодасто воће, винову лозу и хмељ, подстицаји су се остваривали за производне засаде површине најмање 0,3 хектара, а за јабучасте, коштичаве и језграсте врсте 0,5 хектара, док су највеће површине за које су се могли остварити подстицаји за све производне засаде износиле 10 хектара, а за производне засаде јагоде 5 хектара.

Подршка за унапређење примарне пољопривредне производње²⁴, реализована кроз инвестиције у примарну пољопривредну производњу током 2014. године, укључивала је: подстицање набавке нове механизације и опреме за примарну пољопривредну производњу, опремање објеката за сточарску производњу, инвестиције у сточарску производњу којима се штити животна средина и добробит домаћих животиња, набавка квалитетних приплодних грла и инвестиције за унапређење приноса и квалитета биљних култура.

Висина подстицаја износила је 40% од вредности инвестиције, док је за подручја са отежаним условима рада у пољопривреди износ подстицаја био на нивоу од 55% вредности инвестиције. Максимални износ подстицаја је био ограничен на 2 милиона динара, осим за изградњу хладњача и објеката намењених складиштењу житарица (5 милиона динара).

Подршка руралном развоју кроз инвестиције у производно-прерађивачке капацитете и подизање засада воћа у пет округа на југу Србије представља посебно креиран програм, реализован у сарадњи са Владом Краљевине Данске, у сектору јагодичастог и бобичастог воћа у пет одабраних округа у јужној Србији (Јабланички, Нишавски, Пчињски, Пиротски и Топлички). Циљ овог програма је да допринесе јачању одрживог раста приватног сектора у овим окрузима, порасту извоза свежег воћа и производа од воћа, стварању прихода и нових радних места, посебно за младе људе и жене, као и смањењу миграција из округа. Програм чине две компоненте: 1) изградња капацитета пољопривредних стручних служби, обуке, побољшање сарадње између произвођача, развој и побољшање сарадње дуж целог вредносног ланца, од произвођача до потрошача и извозника; и 2) грант шема за инвестирање у примарну производњу и обраду воћа, којом се финансира подизање воћњака, односно набавка садног материјала за формирање нових воћњака и подмлађивање старих, набавка машина и опреме (уређаји за прскање воћа, атомизери, пластеници, противградни системи, системи за

²³ Правилник о подстицајима програмима за инвестиције у пољопривреди за унапређење конкурентности и достизање стандарда квалитета кроз подршку подизања вишегодишњих производних засада воћака, винове лозе и хмеља („Сл. гласник РС“, бр. 59/13)

²⁴ Правилник о подстицајима за подршку инвестицијама у примарну пољопривредну производњу („Сл. гласник РС“, бр. 105/14)

наводњавање) и набавка опреме за хладњаче, реконструкција постојећих, набавка машина за прераду воћа и паковање воћа.

Инвестиције у прераду пољопривредних производа и маркетинг

Подстицаји за инвестиције у прераду пољопривредних производа и маркетинг током 2014. године реализовани су кроз подршку унапређења квалитета вина и ракије и набавку опреме у сектору меса, млека, воћа, поврћа и грожђа.

Подршка унапређењу квалитета вина и ракије²⁵ током 2014. године реализована је кроз подстицаје програмима за унапређење квалитета вина и ракије, и то кроз: подстицаје произвођачима вина са и без географског порекла, односно произвођачима ракије са и без географске ознаке порекла ради подршке програму анализе квалитета вина и ракије, подстицаје удружењима произвођача вина ради подршке програму успостављања ознаке географског порекла вина, односно подстицаје удружењима произвођача ракије ради подршке програму успостављања географске ознаке порекла ракије, подстицаје удружењима произвођача вина са географским пореклом ради подршке програму интерне контроле квалитета вина и подстицаје удружењима произвођача ракије са географском ознаком порекла ради подршке програму интерне контроле квалитета ракије.

У 2014. години, ниво надокнаде трошкова за ове намене износио је 30%, односно 45% (у подручјима са отежаним условима рада у пољопривреди) од насталих трошкова.

Набавка опреме у сектору меса, млека, воћа, поврћа и грожђа²⁶ представља облик подршке, који се реализује кроз подстицаје програмима подршке за инвестиције у прераду млека, меса, воћа, поврћа и грожђа. Инвестиције у контексту ове мере односе се на: 1) инвестиције у прераду млека кроз инвестиције у опрему у објектима за прераду млека и маркетинг у сектору прераде млека; 2) инвестиције у прераду меса кроз инвестиције у опрему у објектима за прераду меса и маркетинг у сектору прераде меса; и 3) инвестиције у прераду воћа, поврћа и грожђа кроз инвестиције у опрему у објектима за прераду воћа, поврћа и грожђа (укључујући и производњу вина, ракије и других алкохолних пића), као и маркетинг у сектору прераде воћа, поврћа и грожђа.

Висина подстицаја износила је 30% од вредности инвестиције, док је за подручја са отежаним условима рада у пољопривреди износ подстицаја био на нивоу од 45% вредности инвестиције, уз максимални износ подстицаја по кориснику од 2 милиона динара.

Подстицаји за одрживи рурални развој

Подстицаји за подршку програмима, који се односе на одрживи рурални развој представљају врсту подстицаја, чија реализација има за циљ унапређење заштите животне средине. Подстицаји за подршку одрживом руралном развоју у

²⁵ Правилник о подстицајима програмима за инвестиције у пољопривреди за унапређење конкурентности и достизање стандарда квалитета кроз подршку унапређења квалитета вина и ракије („Сл. гласник РС“, бр. 48/13)

²⁶ Правилник о условима и начину коришћења подстицаја за унапређење конкурентности и достизање стандарда квалитета кроз подршку инвестицијама у прераду и маркетинг у сектору млека, меса, воћа, поврћа и грожђа („Сл. гласник РС“, бр. 74/14)

2014. години укључивали су подстицаје за органску производњу и подстицаје за очување биљних и животињских генетичких ресурса.

Органска производња

Подстицаји за органску производњу²⁷ у 2014. години реализовани су у износу 40% увећаном у односу на премије, подстицаје за производњу и регресе у конвенционалној производњи. У 2014. години подстицаји за органску производњу обухватали су премију за млеко произведено методом органске производње у износу од 9,8 динара по литру. У области биљне органске производње подстицаји су се остваривали по основу основних подстицаја у органској биљној производњи у износу од 8.400 динара по хектару, кроз регрес за гориво за органску производњу у износу од 70 динара по литру горива, а највише 4.200 динара по хектару, као и кроз регрес за средства за исхрану биља и оплемењиваче земљишта дозвољене за примену у органској биљној производњи у износу од 14 динара по литру/килограму, а највише 4.200 динара по хектару. Подстицаји у органској сточарској производњи током 2014. године су се исплаћивали за: квалитетне приплодне млечне краве у износу од 28.000 динара по грлу; квалитетне приплодне овце и козе у износу од 9.800 динара по грлу; квалитетне приплодне крмаче у износу од 7.000 динара по грлу; родитељске кокошке тешког типа у износу од 84 динара по грлу; родитељске кокошке лаког типа у износу од 140 динара по грлу; родитељске ћурке у износу од 420 динара по грлу; квалитетне приплодне матице риба шарана у износу од 700 динара по грлу; квалитетне приплодне матице риба пастрмке у износу од 420 динара по грлу; тов јунади у износу од 14.000 динара по грлу; тов јагњади у износу од 2.800 динара по грлу; и тов свиња у износу од 1.400 динара по грлу.

Очување биљних и животињских генетичких ресурса

Подстицаји за очување биљних генетичких ресурса²⁸ обухватају програм за очување и одржавање националне *ex situ* колекције у семену, програм за очување и одрживо коришћење биљних генетичких ресурса и програм за реализацију посебних пројеката у области очувања биљних генетичких ресурса.

Подстицаји за очување животињских генетичких ресурса²⁹ остварују се по грлу, за следеће врсте и расе: подолско говече, буша, домаћи биво, домаћи – брдски коњ, нониус, балкански магарац, мангулица (црни, бели и црвени сој), моравка, ресавка, праменка (пиротска, кривовирска, бардока, липска, влашко витороба и каракачанска), чоканска цигаја, балканска коза, живина – сомборска капорка, банатски голошијан и сврљишка кокош.

Подстицаји за унапређење руралне економије

Подстицаји за подршку програмима који се односе на унапређење руралне економије представљају врсту подстицаја, који се спроводе у циљу унапређења квалитета живота у руралним подручјима. Ова врста подстицаја током 2014. године реализована је кроз подстицаје за економске активности у смислу додавања вредности пољопривредним производима, као и увођење и

²⁷ Правилник о коришћењу подстицаја за органску производњу („Сл. гласник РС“, бр. 52/14, 57/14, 71/14)

²⁸ Правилник о подстицајима за очување биљних генетичких ресурса („Сл. гласник РС“, бр. 85/13)

²⁹ Правилник о подстицајима за очување животињских генетичких ресурса („Сл. гласник РС“, бр. 83/13)

сертификацију система безбедности и квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла.

Економске активности у смислу додавања вредности пољопривредним производима, као и увођење и сертификацију система безбедности и квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла

Подстицаји економским активностима у смислу додавања вредности пољопривредним производима, као и увођење и сертификацију система безбедности и квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла³⁰ реализовали су се кроз рефундирање дела трошкова увођења и сертификације система управљања безбедношћу хране према *ISO 22000*, *FSSC 22000*, *BRC*, *IFS*, *GOST-R* стандардима, као и увођења и сертификације система добре пољопривредне праксе према *GLOBALG.A.P.* стандарду. Такође, рефундирани су трошкови сертификације система квалитета хране према *HALAL* и *KOSHER* стандарду, производа добијених методама органске производње, као и пољопривредних и прехранбених производа са ознаком географског порекла.

Износ ове врсте подстицаја у 2014. години био је на нивоу од 30% вредности мере, односно 45% уколико корисник мере послује у подручју са отежаним условима рада у пољопривреди.

3.2.3. Посебни подстицаји

Посебни подстицаји представљају врсту подстицаја намењену подршци успостављању и функционисању институционалног оквира, односно одговарајућег окружења за успешну реализацију мера директних плаћања и мера подршке руралном развоју, али и за обављање осталих активности подршке у области пољопривреде и руралног развоја.

Подстицаји за подршку саветодавним и стручним пословима у пољопривреди

Ова врста подстицаја реализује се на основу посебног програма³¹, којим се ближе одређују конкретне активности на годишњем нивоу, а које се односе на обављање саветодавних послова у пољопривреди, као и подручја на којима се обављају ти послови, обим, рокови и начин спровођења активности, извештавање о извршеним саветодавним пословима, начин праћења и оцењивања ефеката рада пољопривредних саветодаваца, развој пољопривредне саветодавне и стручне службе, као и извори, распоред и начин коришћења средстава. Ови подстицаји су реализовани као облик подршке пољопривредним стручним и саветодавним службама, у циљу унапређења саветодавних активности у области пољопривреде.

³⁰ Правилник о подстицајима за унапређење руралне економије кроз увођење и сертификацију система безбедности и квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла („Сл. гласник РС“, бр. 48/13)

³¹ Уредба о утврђивању годишњег програма развоја саветодавних послова у пољопривреди за 2014. годину („Сл. гласник РС“, бр. 34/14)

Подстицаји за спровођење одгајивачких програма, ради остваривања одгајивачких циљева у сточарству (мере селекције)

Подстицаји за спровођење одгајивачких програма³² базирају се на годишњем програму, којим су ближе одређене врсте мера код великих преживара, ситних преживара, копитара, у свињарству, живинарству, пчеларству и у аквакултури, обим средстава за спровођење ових мера, као и начин расподеле средстава.

Ова мера је у 2014. години обухватала подстицаје за: контролу продуктивности приплодних и квалитетних приплодних домаћих животиња, одабирање и производњу приплодних и квалитетних приплодних домаћих животиња, одабирање и коришћење квалитетних мушких и женских приплодних домаћих животиња за производњу, испитивање преношења особина на потомство квалитетних приплодних домаћих животиња, контролисано размножавање домаћих животиња, вођење матичне евиденције домаћих животиња, производњу и увођење у производњу других раса и новонасталих раса и хибрида домаћих животиња, друге одгајивачке и зоотехничке мере.

Подстицаји за спровођење научноистраживачких, развојних и иновативних пројеката у пољопривреди

Подстицаји за спровођење научноистраживачких, развојних и иновативних пројеката у пољопривреди су се током 2014. године реализовали кроз мере и акције у пољопривреди и кроз подршку унапређењу стручног знања и сталног усавршавања људских капацитета.

Мере и акције у пољопривреди

Мере и акције у пољопривреди представљају облик подршке промотивним и едукативним активностима у области пољопривреде и руралног развоја. Реализацијом ове врсте мера подржава се одржавање сајмова и других изложбених и промотивних активности, као и одржавање едукативних догађаја (тренинзи, семинари, радионице, обуке и сл.).

Унапређење стручног знања и сталног усавршавања људских капацитета

Подстицаји за унапређење стручног знања и сталног усавршавања људских капацитета³³ у 2014. години односили су се на подршку изради посебних програма за усавршавање стручног знања пољопривредних произвођача и ангажовање помоћника пољопривредних саветодаваца. Посебни програми, за које је предвиђена подршка њиховој изради, односили су се на: управљање газдинством, унапређење продаје, подршку развоју села кроз стратешко планирање и програмирање на нивоу локалне заједнице и унапређење малих пољопривредних газдинстава.

³² Уредба о утврђивању годишњег програма мера за спровођење одгајивачког програма за 2014. годину („Сл. гласник РС“, бр. 42/14)

³³ Правилник о коришћењу подстицаја за унапређење стручног знања и усавршавања људских капацитета („Сл. гласник РС“, бр. 59/13, 63/14)

Подстицаји за производњу садног материјала и сертификацију и клонску селекцију

Подстицаји за производњу садног материјала и сертификацију и клонску селекцију³⁴ представљају плаћања за подизање матичних засада воћака, винове лозе и других биљних врста, као и за набавку опреме, техничких средстава, биљног материјала, одржање колекција и друго у циљу сертификације садног материјала и клонске селекције сорти воћака, винове лозе и других биљних сорти.

3.3. Буџетска средства за подршку пољопривреди и руралном развоју

3.3.1. Буџетска средства МПЗЖС у 2014. години

На основу Закона о буџету Републике Србије за 2014. годину, средства расподељена Министарству пољопривреде и заштите животне средине³⁵ износила су 45,4 милијарде динара. У односу на 2013. годину, предвиђена буџетска средства била су за 1,6% виша. Међутим, поред апсолутног повећања буџетских средстава за пољопривреду, са друге стране забележен је благи пад учешћа пољопривреде³⁶ у укупном буџету Републике Србије, које је у 2014. години износило око 4,1%, што је за 0,2 процентна поена мање него у 2013. години.

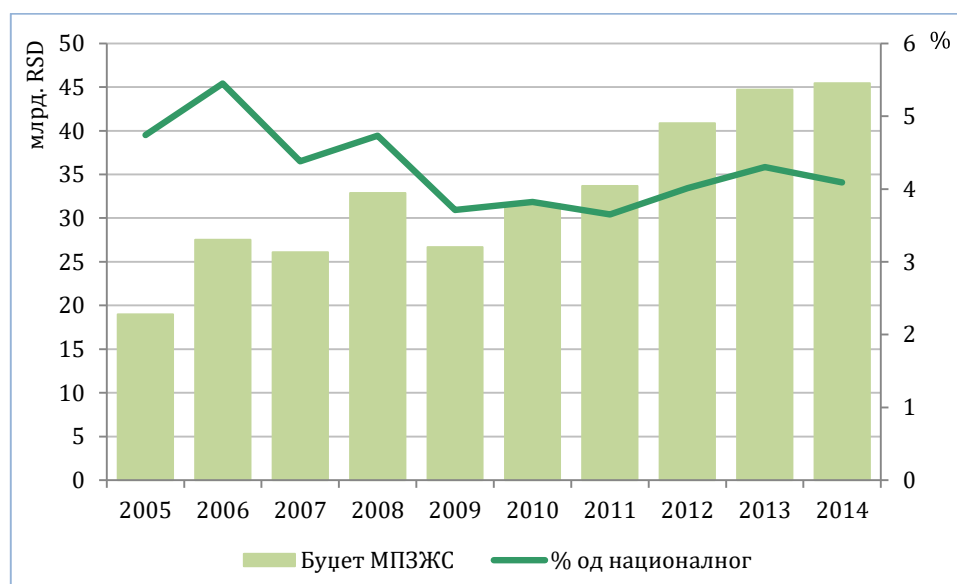

График 16: Буџет МПШВ (и правних наследника) и удео³⁷ у укупним буџетским средствима; 2005-2014

Извор: Закон о буџету Републике Србије за одговарајуће године

³⁴ Правилник о коришћењу подстицаја за производњу садног материјала, сертификацију и клонску селекцију („Сл. гласник РС“, бр. 48/13)

³⁵ Раздео 23 и 54д Закона о буџету Републике Србије за 2014. годину

³⁶ У контексту овог документа, за потребе аналитике, под буџетским издвајањима за пољопривреду сматрају се буџетска средства (укупни расходи и издаци) расподељена МПЗЖС, док су као укупан буџет посматрани укупни расходи и издаци у националном буџету, у складу са законима о буџету Републике Србије за наведене године.

³⁷ Видети фусноту 36.

Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2014. години прописује за буџетску 2014. годину обим средстава, врсте и максималне износе по врсти подстицаја у пољопривреди и руралном развоју, у складу са Законом о буџету Републике Србије за 2014. годину и Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју.

Закон о буџету Републике Србије за 2014. годину³⁸ и Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2014. години као изворе финансирања подстицаја у пољопривреди и руралном развоју наводе: Министарство пољопривреде и заштите животне средине³⁹, Фонд за подстицање развоја пољопривредне производње у Републици⁴⁰ и Управу за аграрна плаћања⁴¹, уз утврђен обим средства за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју у износу од 34,8 милијарди динара, што чини 77% укупног аграрног буџета.

Табела 15: Обим средства за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју у 2014. години

Раздео	Глава	Опис	Расподељена средства (RSD)
23		Министарство пољопривреде и заштите животне средине	394.949.000
	23.1	Фонд за подстицање развоја пољопривредне производње у Републици	1.262.336.000
	23.10	Управа за аграрна плаћања	28.829.156.000
54д		Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	580.383
	54д.1	Фонд за подстицање развоја пољопривредне производње у Републици	7.663.844
	54д.9	Управа за аграрна плаћања	4.297.335.879
УКУПНО			34.792.021.106
- од чега укупно за расподелу у складу са Уредбом			34.579.853.798

Извор: Закон о буџету Републике Србије за 2014. годину, Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2014. години

3.3.2. Обим и структура реализоване подршке пољопривреди и руралном развоју у 2014. години

Подршка пољопривреди и руралном развоју, предвиђена Уредбом о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2014. години и Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, у 2014. години износила је око 34,6 милијарди динара. У поређењу са претходном годином, овај износ је за 7,6 милијарди динара већи, што указује на пораст средстава утрошених за финансирање подстицаја у пољопривреди и руралном развоју за 28% у односу на 2013. годину.

³⁸ У разделу 23 Закона о буџету Републике Србије за 2014. годину („Сл. гласник РС“ бр. 110/13) буџетска средства се расподељују Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде као министарству надлежном за област пољопривреде. С обзиром да је средином 2014. године формирано Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Законом о изменама Закона о буџету Републике Србије за 2014. годину („Сл. гласник РС“ бр. 116/14) средства се додељују новоформираном министарству (МПЗЖС).

³⁹ Раздео 23, функција 420, економска класификација 451 и раздео 54д, функција 420, економска класификација 451

⁴⁰ Раздео 23, глава 23.1, функција 420, економска класификација 451 и раздео 54д, глава 54д.1, функција 420, економска класификација 451

⁴¹ Раздео 23, глава 23.10, функција 420, економска класификација 451 и раздео 54д, глава 54д.9, функција 420, економска класификација 451

Табела 16: Реализација подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2013. и 2014. години

Врста подстицаја	Реализована средства (RSD) ⁴²	
	2013	2014
УКУПНО	26.908.278.129	34.462.539.418
ДИРЕКТНА ПЛАЋАЊА	21.562.693.875	28.366.685.078
МЕРЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА	134.082.142	660.599.481
ПОСЕБНИ ПОДСТИЦАЈИ	314.132.542	394.036.364
ПРЕНЕТЕ ОБАВЕЗЕ	4.897.369.570	5.041.218.495

Извор: МПЗЖС

У структури подршке пољопривреди и руралном развоју, посматрано према врстама подстицаја, у 2014. години није дошло до значајнијих промена у односу на претходну годину. Најзаступљенији облик подстицаја и даље су директна плаћања, на која је у 2014. години утрошено око 28,4 милијарде динара, односно 82,3% укупних средстава намењених подстицајима у пољопривреди и руралном развоју. Удео директних подстицаја у укупној подршци повећан је за 2,2 процентна поена у поређењу са структуром у 2013. години. Међутим, ако упоредимо обим утрошених средстава, овај износ је за 6,8 милијарди динара, односно за 32% већи у односу на претходну годину.

Други најзаступљенији облик подстицаја јесте подршка руралном развоју, за коју је у 2014. години издвојено око 661 милион динара, односно 1,9% укупно утрошених средстава. Удео подстицаја мерама руралног развоја у укупној подршци повећан је за 1,4 процентна поена у поређењу са учешћем у 2013. години. С друге стране, посматрано према обиму, износ утрошених средстава за овај облик подстицаја био је скоро пет пута већи него у претходној години. Међутим, и поред напред наведеног, евидентно је недовољно издвајање средстава на годишњем нивоу за ову врсту подстицаја.

За посебне подстицаје током 2014. години утрошено је 394 милиона динара, односно 1,1% укупних финансијских средстава, што је, посматрано према учешћу реализованих средстава, незнатно мање у односу на претходну годину.

Од укупно утрошених средстава, 14,6% чине средства намењена измирењу обавеза, пренетих из претходног периода или које доспевају за исплату у текућој години⁴³ (обавезе настале по основу мера из 2013. године), што је за 3,6 процентних поена мање у односу на претходну годину. Међутим, ако упоредимо обим утрошених средстава, овај износ је за 3% већи у односу на 2013. годину.

⁴² Период реализације средстава обухвата период од 1. јануара до 31. децембра 2014. године.

⁴³ Ова врста плаћања настаје због разлике у терминима пријема захтева за подстицаје (а што је условљено сезоналношћу производног циклуса) и буџетског циклуса (који се поклапа са календарском годином). Услед тога, код неких мера подношење захтева за подстицаје траје до краја текуће године, да би, након потребне административне процедуре и контроле, ови захтеви били исплаћени у наредној буџетској години. У контексту овог Извештаја, ова врста плаћања (пренете обавезе) приказана је као део текућих, годишњих подстицаја, с обзиром да се Извештај односи на календарску 2014. годину.

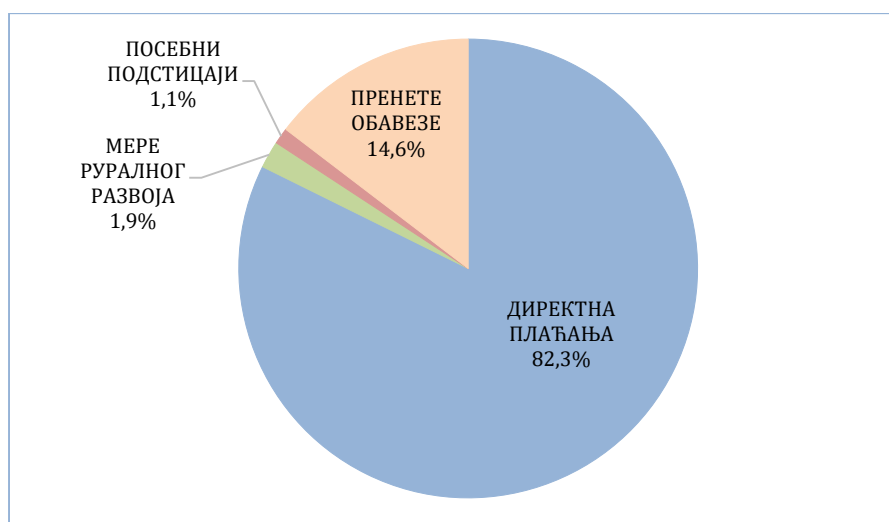

График 17: Структура подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2014. години

Извор: МПЗЖС

Директна плаћања

Око половине утрошених средства за директна плаћања (око 46%) чине подстицаји за производњу и представљају доминантни тип директне подршке у 2014. години. Следе регреси, на које је утрошено 9,5 милијарди динара, односно око 29% укупних средстава за директна плаћања. У оквиру групе директних плаћања на бази аупута (ценовна подршка за испоручене производе) у 2014. години примењивана је премија за млеко. За ову врсту подстицаја утрошено је око 3,4 милијарде динара, односно 10% укупних средстава за директна плаћања. Од укупно утрошене 33 милијарде динара за директна плаћања у 2014. години, само 1% чинила су средства за кредитну подршку, док су преосталих 14% чинила средства, намењена за исплату пренетих обавеза по основу директних плаћања из претходног периода⁴⁴.

График 18: Структура директних плаћања према врсти у 2014. години

Извор: МПЗЖС

⁴⁴ Видети фусноту 43.

Посматрано по мерама у оквиру директних плаћања, у структури су током 2014. године доминирали основни подстицаји за биљну производњу, односно плаћања по хектару. Укупно издвојена средства за ову врсту подстицаја износила су близу 11 милијарди динара, што је представљало трећину средстава, утрошених за директна плаћања. Према висини учешћа такође се издвајају регрес за гориво и/или ђубриво са 27%, као и премија за млеко и подстицаји за квалитетна приплодна грла са по 10%.

Подстицаји за мере руралног развоја

У структури подстицаја за мере руралног развоја у 2014. години две трећине утрошених средства (око 60%) чиниле су инвестиције у пољопривреди за унапређење конкурентности и достизање стандарда квалитета, што је био доминантни тип подршке у области руралног развоја. Подстицаји за одрживи рурални развој односили су се на мере подршке органској производњи и очувању генетичких ресурса, на шта је утрошено 93,7 милиона динара, односно 10% укупних средстава за подршку руралном развоју. Од укупно утрошених 940,8 милиона динара за мере руралног развоја у 2014. години, око 30% чинила су средства за пренете обавезе из претходног периода по основу мера руралног развоја⁴⁵.

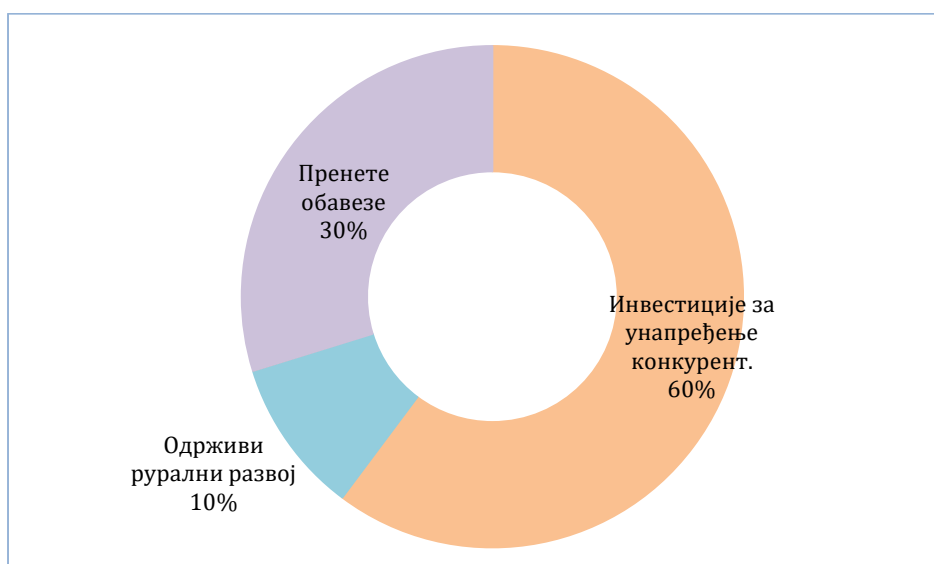

График 19: Структура подстицаја за рурални развој према врсти у 2014. години

Извор: МПЗЖС

Посматрано према мерама, у структури подстицаја мерама руралног развоја најзаступљенији у 2014. години су подстицаји за унапређење примарне пољопривредне производње. Укупно издвојена средства за ову врсту подстицаја износила су око 345,6 милиона динара, што представља 37% утрошених средстава у оквиру подстицаја мерама руралног развоја. Затим следи подршка руралном развоју, реализована кроз Пројекат подршке руралном развоју за пет округа Јужне и Источне Србије у сарадњи са Владом Данске (инвестиције у производно-прерађивачке капацитете и подизање засада вишње, шљиве, јагоде, малине и боровнице), са учешћем од 14%. Такође, по висини учешћа могу се

⁴⁵ Видети фусноту 43.

издвојити подстицаји за органску производњу са 8%, као и подстицаји за подизање нових вишегодишњих засада воћака, винове лозе и хмеља са 6%.

Посебни подстицаји

Средства утрошена за посебне подстицаје су релативно скромна, чине свега 1,1% од укупно реализованих средства за подстицаје током 2014. године.

У структури посебних подстицаја у 2014. години најзаступљенија су била средства за подстицаје за подршку саветодавним и стручним пословима у пољопривреди и чинила су половину укупних посебних подстицаја (око 49%). Затим следе подстицаји за спровођење одгајивачких програма, ради остваривања одгајивачких циљева у сточарству – мере селекције, на које је утрошено 108,4 милиона динара, односно 21% укупних посебних подстицаја. Подстицаји за спровођење научноистраживачких, развојних и иновативних пројеката у пољопривреди односили су се на мере и акције у пољопривреди и унапређење стручног знања и сталног усавршавања људских капацитета. Ови подстицаји чинили су 6% укупно утрошених средстава за посебне подстицаје. У 2014. години, само 0,4% чинила су средства за подстицаје за производњу садног материјала и сертификацију и клонску селекцију, док су преосталих 24% чинила средства за пренете обавезе⁴⁶ из претходног периода.

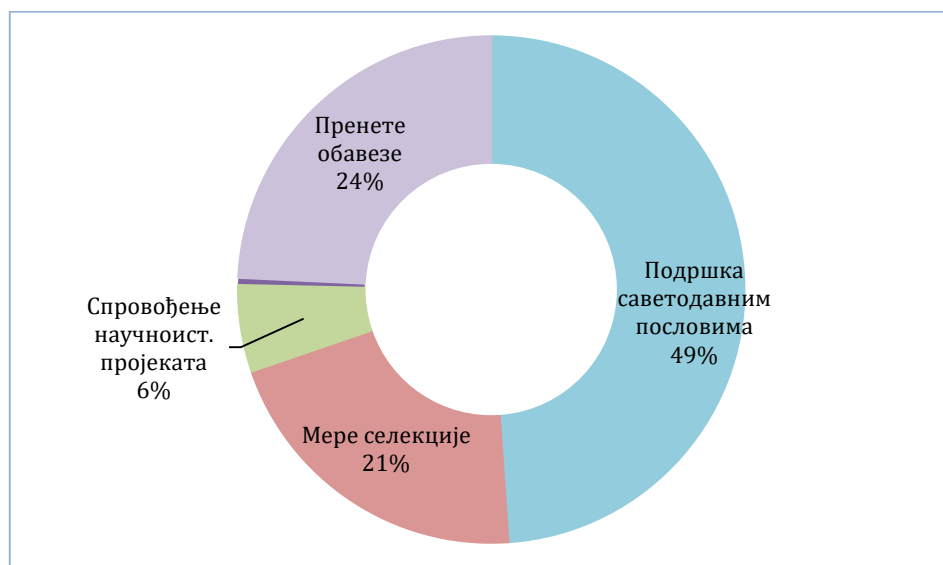

График 20: Структура посебних подстицаја према врсти у 2014. години

Извор: МПЗЖС

Подршка на покрајинском и локалном нивоу

Поред националних мера пољопривредне политике и политике руралног развоја, које се реализују на националном нивоу, субјектима у пољопривреди су на располагању и мере, које спроводе органи аутономних покрајина и јединице локалне самоуправе. Органи покрајинске и локалне управе креирају посебне програме мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за подручје територије аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, прилагођавајући мере карактеристикама и потребама својој општини/граду или покрајини.

⁴⁶ Видети фусноту 43.

Овакав начин подршке регулисан је чл. 13. Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, који дефинише мере које је могуће спроводити на нивоу нижем од националног, као и обавезу добијања претходне сагласности од стране Министарства пољопривреде и заштите животне средине на програме предложене од стране надлежних органа аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе. Такође, Законом је предвиђена и обавеза достављања извештаја о реализацији програма од стране покрајинских и локалних органа власти.

Законске одредбе, које дефинишу могућност креирања и реализације програма мера подршке пољопривреди и руралном развоју на нивоу аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, наводе ограничење коришћења директних плаћања, из којих се изузимају регреси за премију осигурања за усеве, плодове, вишегодишње засаде, расаднике и животиње, регреси за трошкове складиштења у јавним складиштима, регреси за репродуктивни материјал (вештачко осемењавање) и кредитна подршка.

Потреба за изузимањем појединих мера директних плаћања у самом законском акту јавила се због уравнотежења подршке по основу директних плаћања на националном и покрајинском/локалном нивоу, као и због потребе усклађивања са правилима и принципима Заједничке пољопривредне политике Европске уније. За разлику од мера другог стуба ЗПП (мере руралног развоја), за које је дозвољено национално кофинансирање, мере првог стуба ЗПП (у које спада и шема директних плаћања) реализују се искључиво из заједничког ЗПП буџета и за њихову реализацију не постоји могућност националног кофинансирања. Могућност националног кофинансирања за мере руралног развоја пружена је земљама чланицама због њихове специфичности у овој области и могућности препознавања појединачних потреба на националном или регионалном нивоу сваке земље чланице. Такође, ова изузећа су уведена због будућег обрачуна финансијског пакета за Србију током процеса преговора, с обзиром да ће се „историјска права“ за доделу средстава из буџета Европске уније одређивати на основу раније реализованих подстицаја на свим нивоима.

Током 2014. године 84 општине и АП Војводина поднело је захтеве за издавање претходне сагласности на програме подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја Министарству пољопривреде и заштите животне средине, при чему је вредност предложених програма износила око 1,7 милијарди динара.

Најчешће реализоване мере на нивоу аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе у области директних плаћања односиле су се на регрес за премију осигурања, регрес за вештачко осемењавање и различите облике кредитне подршке. Када је реч о мерама подршке руралном развоју, садржаних у програмима, најчешће мере односиле су се на подршку инвестицијама у физичка средства пољопривредних газдинстава (набавка стоке, изградња објеката за смештај животиња, набавка опреме и механизације, подизање засада воћа, изградња пластеника), унапређење обука у области пољопривреде и руралног развоја, обнављање пољопривредног производног потенцијала нарушеног елементарним непогодама, развој саветодавства и др.

4. ПРОЦЕС ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА У ОБЛАСТИ ПОГЛАВЉА 11

4.1. Реформа Заједничке пољопривредне политике ЕУ 2014-2020

Заједничка пољопривредна политика ЕУ у 2013. години доживела је значајну реформу, која се може посматрати као највећа политичка реформа после *Health check* 2008. године. Нови стратешки оквир ЗПП, који се односи на период имплементације 2014-2020, уводи неке нове елементе и шеме подршке, и то нарочито у области директних плаћања.

Потреба за реформом ЗПП јавила се због неопходних ефикаснијих реакција ЗПП на нове изазове, који се у највећој мери односе на: унапређење одрживог управљања природним ресурсима; савлађивање притиска на пољопривредну производњу због климатских промена, потребу за смањењем емисије гасова, као и коришћење обновљивих извора енергије; повећање конкуренције у ситуацији растуће глобализације и нестабилности цена, уз задржавање нивоа производње у целој ЕУ; оптимално коришћење структуре и производних система фарми у ЕУ, уз прилагођавање проширењу ЕУ; јачање територијалне и социјалне повезаности руралних области ЕУ, кроз запосленост и диверзификацију; креирање ЗПП као праведне и уравнотежене политике, уз смањење диспаритета између земаља чланица; настављање поједностављења процедура имплементације ЗПП, уз унапређење контроле и смањење администрације.

Одговарајући на наведене потребе ЗПП, као највеће заједничке политике ЕУ, нова реформа је обезбедила постизање одређених циљева: бољу избалансираност прехранбене сигурности и заштите животне средине; праведнију расподелу финансијских средстава између фармера, региона и земаља чланица; посебан фокус на младе пољопривреднике; подршку организацијама пољопривредника, иновацијама и инвестицијама; помоћ пољопривредницима у борби против климатских промена и губитка биодиверзитета и унапређењу квалитета воде и земљишта.

Нови Вишегодишњи финансијски оквир (буџет ЕУ) за период 2014-2020 предвиђа укупан буџет за реализацију ЗПП у износу од 408,3 милијарде евра, што представља 38% укупног буџета ЕУ. Буџет за имплементацију ЗПП реализује се кроз два фонда, и то кроз Европски пољопривредни гаранцијски фонд (*EAGF*⁴⁷), из кога се углавном финансирају мере првог стуба ЗПП, и Европски пољопривредни фонд за рурални развој (*EAFRD*⁴⁸), чија је сврха финансирање мера, садржаних у другом стубу ЗПП. Средства издвојена за финансирање политика првог стуба ЗПП, а који укључује директна плаћања и мере подршке тржишту пољопривредних производа, износе 312,7 милијарди евра, односно око 77% укупног буџета ЗПП намењено је финансирању директних плаћања и подршке тржишту. За мере подршке руралном развоју, садржаним у другом стубу ЗПП, за финансијски период 2014-2020 издвојено је 95,6 милијарди евра, односно 23% ЗПП буџета.

⁴⁷ *The European Agricultural Guarantee Fund*

⁴⁸ *The European Agricultural Fund for Rural Development*

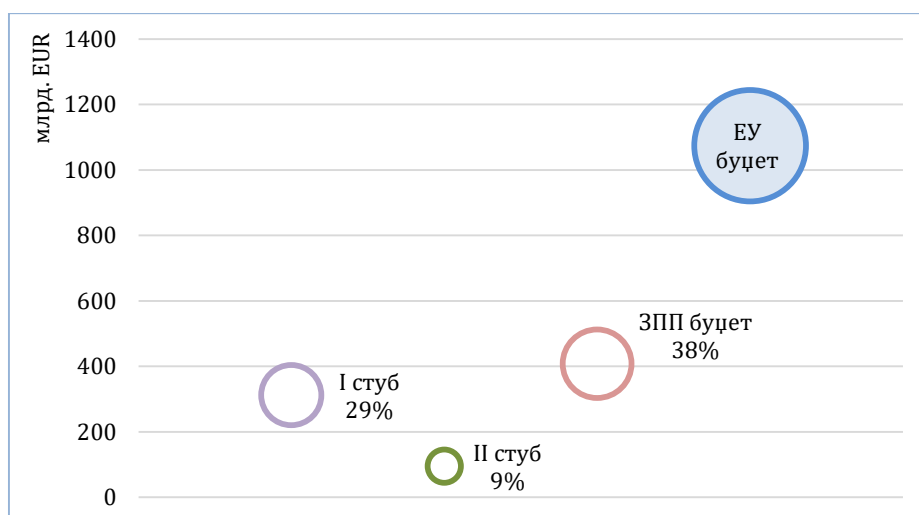

График 21: Буџет ЗПП (укупно и по стубовима) за период 2014-2020 у односу на буџет ЕУ (текуће цене)

Извор: DG AGRI

Реформа директних плаћања: Фокус реформе ЗПП из 2013. године усмерен је на област директних плаћања, због чега су најзначајније новине присутне управо у овој области. Једна од основних новина, коју уводи стратешки оквир ЗПП за период 2014-2020, јесте „зелено плаћање“ (*greening*), што подразумева увећање средстава за основна директна плаћања до 30% уз услов поштовања одређених пољопривредних пракси, које доприносе очувању животне средине и климатских услова. У том смислу, од корисника се захтева одржавање трајних травњака (минимално захтевана површина), диверзификација усева (гајење најмање две, односно три културе, у зависности од обрадиве површина) и обезбеђивање „еколошки фокусираних области“ (очување области и карактеристика пејзажа са посебном еколошком вредношћу).

Један од циљева целокупне реформа ЗПП јесте прерасподела фондова за директна плаћања како између земаља чланица, тако у оквиру самих земаља чланица (екстерна и интерна конвергенција). На овај начин би се обезбедила праведнија дистрибуција средстава за директна плаћања између и унутар земаља чланица, а кроз прогресивно смањење разлика у просечном нивоу директних плаћања, која добијају фармери на нивоу целе Уније.

Реформом ЗПП такође се уводе нове шеме подршке за поједине категорије фармера, са посебним акцентом на младе и мале фармере. Шема за младе фармере представља посебан облик подршке младим фармерима, који први пут започињу пољопривредну производњу, а која се спроводи кроз увећање основних директних плаћања. Шема за мале фармере нуди могућност фармерима, који остварују ниво подршке испод одређеног минимума, да остваре јединствено плаћање на годишњем нивоу.

Реформа Заједничке организације тржишта⁴⁹: У области Заједничке организације тржишта основни елементи реформе односе се на укидање производних квота за поједине производе, успостављање „кризних резерви“ и јачање улоге произвођачких организација.

⁴⁹ Common Market Organization (CMO)

Производне квоте за млеко укинута су 1. априла 2015. године, док је укидање производних квота за шећер предвиђено за 30. септембар 2017. године. У контексту производних ограничења, уводи се нови систем одобрења подизања нових винограда, који ће се примењивати почев од 2016. године и трајаће до 2030. године.

Новом реформом ЗПП успоставља се систем „кризних резерви“, као подршка сектору пољопривреде у ситуацијама поремећаја на тржишту пољопривредних производа, а кроз формирање резерве на почетку сваке године, која се издваја из средстава директних плаћања. У случају да до кризе не дође и средства не буду искоришћена, издвојена средства враћају се у фонд за директна плаћања. Као додатна подршка одржавању стабилности тржишта пољопривредних производа, кроз реформу ЗПП је унапређен систем јавних интервенција, и то кроз продужење интервентног периода за маслац и млеко у праху, повећање обима интервентног откупа за маслац и увођење могућности складиштења неких *PDO/PGI*⁵⁰ производа у приватним складиштима.

Произвођачке организације добијају на значају са новом реформом ЗПП у смислу увођења финансијске подршке за успостављање нових произвођачких организација кроз мере руралног развоја, као и проширењем одредаба које важе за произвођачке организације и асоцијације произвођачких организација на све секторе.

Реформа руралног развоја: У области мера руралног развоја, основни елементи реформе ЗПП односе се на дефинисање шест приоритета руралног развоја, који замењује досадашњи приступ према „осама“. У том смислу, као основни приоритети руралног развоја у периоду 2014-2020 наводе се: 1) Подстицање трансфера знања и иновација у пољопривреди, шумарству и руралним областима; 2) Унапређење одрживости и конкурентности свих врста пољопривредне производње у свим регионима и промоција иновативних технологија производње и одрживо управљање шумама; 3) Промоција организација у тржишном ланцу, укључујући прераду и маркетинг пољопривредних производа, добробит животиња и управљање ризиком у пољопривреди; 4) Обнављање, очување и унапређење екосистема, везаног за пољопривреду и шумарство; 5) Промоција ефикасности ресурса и подршка преласку на производњу са ниском емисијом угљен-диоксида у пољопривредном, прехранбеном и сектору шумарства; и 6) Промоција социјалне инклузије, смањења сиромаштва и економског развоја у руралним подручјима.

Реформа ЗПП такође даје већу флексибилност земљама чланицама у дизајнирању програма у складу са сопственим потребама, уз могућност кофинансирања. У том контексту, нова регулатива прописује ниво обавезних издвајања за шеме заштите животне средине и *LEADER*⁵¹.

Такође, реформом је предвиђено ново разграничење области са природним ограничењима (бивша *LFA*⁵²) на основу осам биофизичких критеријума, уз коришћење транзиционог периода за ову активност до 2018. године.

Значајан акценат у оквиру реформисане политике руралног развоја у Европској унији стављен је на иновације кроз трансфер знања, сарадњу и инвестиције у

⁵⁰ *Protected Designation of Origin/Protected Geographical Indication*

⁵¹ *Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale*

⁵² *Less Favored Areas*

физичка средства, а све у контексту промовисања ефикасног коришћења ресурса. О значају иновација у новој политици говори и оснивање Европског инвестиционог фонда (*EIF*⁵³) и интегрисање Европског пољопривредног фонда за рурални развој у новоосновани фонд.

Такође, реформа предвиђа и јачање улоге саветодавних и стручних служби и то, пре свега, у погледу примене захтева „вишеструке усклађености“ (*cross-compliance*).

4.2. Процес преговора о приступању Европској унији у области пољопривреде и руралног развоја

Након добијања статуса кандидата за чланство у Европској унији марта 2012. године, Република Србија је започела формалне преговоре о чланству, што за земљу кандидата представља период током којег своје законодавство прилагођава правним тековинама Европске уније, како у погледу усвајања прописа, тако и у погледу припреме за њихову имплементацију. За потребе припреме и вођења преговора о приступању за област пољопривреде и руралног развоја (Преговарачко поглавље 11), успостављена је Преговарачка група за пољопривреду и рурални развој, чији је носилац Министарство пољопривреде и заштите животне средине, а чије чланове чине представници надлежног и релевантних министарстава, научних и стручних институција, невладиних организација, представници сектора и други заинтересовани субјекти.

Оквир 3: Садржај приступних преговора

Током приступних преговора земља кандидат не преговара о својој спремности да прихвати и примени правне тековине Европске уније, пошто се подразумева да ће их применити. Наиме, прихватање правних тековина Европске уније у целини је један од основних предуслова да би једна земља стекла статус кандидата за чланство у Европској унији и то се изражава у раној фази интеграција.

Земља кандидат и Европска комисија током приступних преговора преговарају о условима и времену усвајања, примене и спровођења прописа у сваком поглављу. Такође, предмет преговора су финансијска питања и прелазни договори о постепеној примени прописа. Захтеви за одступања и прелазни периоди представљају значајан део преговора, али ови захтеви морају бити ограничени и добро образложени.

Сам процес преговора о приступању у одређеној области започиње одржавањем експланаторног скрининга, где представници надлежног директората Европске комисије представљају законодавство Европске уније у предметној области и механизме функционисања и имплементације политике. Експланаторни скрининг за Србију у области Преговарачког поглавља 11 одржан је од 18. до 20. марта 2014. године у Бриселу, на којем су представници Генералног директората за пољопривреду и рурални развој (*DG AGRI*) и Генералног директората за проширење (*DG Enlargement*)⁵⁴ представили легислативу у области пољопривреде и руралног развоја, као и правила и принципе функционисања Заједничке пољопривредне политике ЕУ.

⁵³ *European Investment Fund*

⁵⁴ *DG Enlargement* је са почетком новог стратешког оквира ЕУ 2014-2020 преименован у Генерални директорат за суседство и питања проширења (*DG NEAR*).

Након експланаторног скрининга, а у оквиру припреме за билатерални скрининг, Србија је доставила Европској комисији припремљене информације у складу са достављеним упитником Европске комисије, као и детаљну статистику, билансе и преглед текуће политике.

Током билатералног скрининга за Преговарачко поглавље 11, који је одржан у веома кратком року након експланаторног скрининга, од 14. до 16. маја 2014. године у Бриселу, српска страна је Европској комисији и релевантним директоратима представила национално законодавство у области пољопривреде и руралног развоја, као и текућу политику, уз исказивање свести о потреби прилагођавања Заједничкој пољопривредној политици и њеној легислативи, као и начину на који ће се прилагођавање реализовати.

Уколико Европска комисија, након одржаних скрининга, у извештају са скрининга констатује да земља кандидат није спремна за директно отварање преговора у предметној области, кандидату се постављају почетна мерила, односно захтеви који морају бити испуњени и верификовани од стране Европске комисије како би преговори у том поглављу могли бити отворени. У том смислу, Србији су додељена два почетна мерила, као услов за отварање преговора у области Поглавља 11, а која се односе на израду Акционог плана, који ће служити као основа за транспозицију, имплементацију и примену правних тековина у области пољопривреде и руралног развоја и спремност за подношење захтева Комисији за поверавање реализације буџета за *IPARD II*.

Табела 17: Фазе преговора о приступању Европској унији

Отварање приступних преговора	Међувладина конференција
Скрининг	Почетни корак у којем Европска комисија спроводи детаљну проверу заједно са земљом кандидатом, ради утврђивања колико је држава спремна да у потпуности примени правне тековине ЕУ.
Почетна мерила → СРБИЈА	Уколико резултати скрининга покажу да је потребно да земља кандидат испуни одређене услове, Европска комисија их у свом извештају препоручује у форми почетних мерилa.
Преговарачке позиције	И земља кандидат и ЕУ усвајају преговарачке позиције пре почетка преговора.
Преговори	Процес формалне хармонизације система земље кандидата са правним тековинама ЕУ.
Завршна мерила	Унакрсна провера између земље кандидата и ЕУ да ли су постављени услови (почетна мерила) испуњени.
Уговор о приступању	По успешном завршетку преговора у свих 35 поглавља, земља кандидат и ЕУ потписују Уговор о приступању.

5. ПРИЛОЗИ

Прилог 1: Категорије земљишта према старој и новој класификацији

Категорије земљишта по старој класификацији		Категорије земљишта по новој класификацији	
	Расположиво земљиште газдинства		Расположиво земљиште газдинства
I	Пољопривредно земљиште	I	Пољопривредно земљиште
1.	Обрадиво земљиште	I	Коришћено пољопривредно земљиште
а)	Оранице и баште	1.	Окућнице
	Расадници	2.	Оранице и баште
б)	Ливаде	3.	Сталне травнате површине
в)	Воћњаци		Ливаде
г)	Виногради		Пашњаци
2.	Пашњаци	4.	Стални засади
3.	Рибњаци		Воћњаци
4.	Трстици и баре		Виногради
II	Шумско земљиште		Расадници
III	Неплодно земљиште	II	Друго земљиште
		1.	Некоришћено пољопривредно земљиште
		2.	Шумско земљиште
		3.	Остало земљиште
			Неплодно земљиште
			Рибњаци
			Трстици и баре

Извор: РЗС

Прилог 2: Пољопривредна газдинства према величини КПЗ у Србији и појединим регионима; 2012.

	Србија-укупно		Београдски регион		Регион Војводине		Регион Шумадије и Западне Србије		Регион Јужне и Источне Србије	
	Број ПГ	Површина КПЗ (ha)	Број ПГ	Површина КПЗ (ha)	Број ПГ	Површина КПЗ (ha)	Број ПГ	Површина КПЗ (ha)	Број ПГ	Површина КПЗ (ha)
Укупно	631.552	3.437.423	33.244	136.389	147.624	1.608.896	262.940	1.014.210	187.744	677.928
Без земљишта	10.107	0	439	0	6.054	0	1.862	0	1.752	0
> 0-≤ 2 ha	298.286	273.622	17.966	15.555	68.683	48.430	116.326	115.254	95.311	94.384
>2-≤5 ha	182.489	596.052	9.482	30.570	28.269	92.689	86.441	285.569	58.297	187.225
>5-≤10 ha	89.083	617.281	3.799	25.903	18.959	134.766	42.565	294.269	23.760	162.342
>10-≤20 ha	32.313	435.499	1.101	14.776	11.553	161.029	12.977	171.758	6.682	87.935
>20-≤30 ha	7.677	185.846	235	5.602	4.491	109.676	1.860	44.681	1.091	25.887
>30-≤50 ha	5.352	203.666	121	4.464	4.072	156.097	634	23.537	525	19.568
>50-≤100 ha	4.394	314.096	58	3.809	3.912	282.131	210	13.729	214	14.426
>100 ha	1.851	811.362	43	35.710	1.631	624.078	65	65.412	112	86.162

Извор: РЗС, Попис пољопривреде 2012

Прилог 3: Коришћено пољопривредно земљиште по категоријама (ha); 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Индекс 2014/13	Индекс 2014/Ø2009-13
КПЗ, укупно	3.607.565	3.537.002	3.572.865	3.603.637	3.518.046	3.520.871	3.528.258	3.462.215	3.490.632	3.506.830	100,5	100,1
Оранице и баште	2.652.078	2.595.723	2.616.752	2.660.545	2.613.766	2.653.602	2.639.580	2.561.674	2.589.714	2.606.073	100,6	99,8
Жита	1.824.192	1.745.053	1.793.990	1.830.529	1.800.874	1.804.815	1.803.512	1.715.562	1.766.447	1.819.188	103,0	102,3
Махунарке	6.862	6.713	6.721	6.327	6.280	6.008	5.792	5.708	5.277	7.830	148,4	134,7
Кромпир, рани и касни	58.529	58.188	56.137	56.062	53.995	52.852	54.115	52.040	50.740	51.987	102,5	98,6
Шећерна репа	68.422	76.168	84.176	51.470	65.440	71.304	59.311	69.290	66.712	64.112	96,1	96,5
Индустријско биље	345.228	360.330	327.879	362.919	339.640	367.795	368.732	383.881	368.671	346.524	94,0	94,7
Поврће, бостан и јагоде	58.859	58.776	58.392	58.028	56.957	56.470	56.250	54.574	52.898	52.680	99,6	95,0
Цвеће	317	319	429	348	364	361	372	382	412	343	83,2	90,7
Крмно биље	267.797	266.499	266.378	270.454	264.699	268.553	267.250	256.008	257.652	242.041	93,9	92,1
Остали усеви на ораницама и баштама	2.401	2.353	1.644	2.054	1.797	2.143	2.716	2.102	1.633	1.713	104,9	82,4
Угари	19.472	21.323	21.006	22.354	23.720	23.300	21.531	22.126	19.273	19.655	102,0	89,4
Сталне травнате	759.622	750.113	766.229	752.735	715.007	677.192	700.088	713.242	713.242	713.242	100,0	101,3

површине												
Ливаде	385.656	383.440	382.685	376.970	380.919	376.918	374.303	381.654	381.654	381.654	100,0	100,7
Пашњаци	373.966	366.673	383.545	375.765	334.088	300.274	325.785	331.588	331.588	331.588	100,0	102,1
Стални засади	195.865	191.166	189.883	190.357	189.274	190.076	188.590	187.299	187.675	187.515	99,9	99,4
Воћњаци	166.189	162.766	162.844	163.885	162.970	164.197	163.556	163.310	163.310	163.310	100,0	99,9
Виногради	26.571	25.649	24.377	24.070	23.746	23.566	23.290	22.150	22.150	22.150	100,0	96,4
Расадници	2.241	1.985	1.921	1.733	1.845	1.669	1.258	1.327	1.598	1.531	95,8	99,4
Остали стални засади	864	766	741	669	712	644	485	512	617	524	84,9	88,2

Извор: РЗС

Прилог 4: Структура пожњевених површина у Србији (%); 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Житарице	68,3	66,8	68,0	68,4	68,5	67,5	67,9	66,3	67,7	70,2
Пшеница	23,7	23,3	23,9	22,9	24,3	23,4	23,4	23,3	24,3	23,4
Кукуруз	37,8	37,0	37,9	39,3	38,0	38,4	39,2	37,7	37,7	40,9
Остале житарице	6,8	6,5	6,3	6,2	6,2	5,7	5,3	5,3	5,7	6,0
Шећерна репа	2,6	2,9	3,2	1,9	2,5	2,7	2,2	2,7	2,6	2,5
Уљарице	12,4	13,3	12,0	13,1	12,2	13,3	13,4	13,8	13,7	13,2
Сунцокрет	7,4	7,2	5,9	7,0	6,0	6,4	6,6	7,2	7,2	6,8
Соја	4,9	6,0	5,6	5,4	5,5	6,4	6,2	6,3	6,1	6,0
Кромпир	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Свеже поврће и пасуљ	3,5	3,6	3,6	3,4	3,5	3,4	3,3	3,3	3,1	3,1
Крмно биље	9,9	10,0	10,0	9,9	9,9	9,9	9,9	10,8	9,9	8,8
Остало	1,1	1,2	1,1	1,2	1,3	1,2	1,3	1,1	1,0	0,5

Извор: РЗС

Прилог 5: Површине под најзначајнијим усевама у Србији (000 ha); 2005-2014

Површина	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Индекс 2014/13	Индекс 2014/ Ø2009-13
Житарице	1.816	1.736	1.783	1.824	1.793	1.785	1.796	1.714	1.759	1.813	103,1	102,5
Пшеница	630	607	626	612	636	619	620	603	632	605	95,7	97,3
Кукуруз	1.005	963	993	1.049	995	1.015	1.037	976	980	1.058	108,0	105,7
Остале житарице	181	166	164	163	162	151	139	135	147	150	102,0	102,2
Шећерна репа	68	76	84	51	65	71	59	69	67	64	95,5	96,7
Уљарице	331	347	315	350	320	352	355	357	358	339	94,7	97,3
Сунцокрет	198	186	155	188	157	169	174	186	188	175	93,1	100,1
Соја	131	157	147	144	144	170	165	163	160	154	96,3	96,0

Уљана репица	2	4	13	18	18	12	15	8	10	10	100,0	79,4
Дуван – суви лист	6	5	6	6	7	5	5	5	5	5	100,0	92,6
Кромпир	59	58	56	56	54	53	54	52	51	52	102,0	98,5
Свеже поврће и пасуљ *	80	81	80	79	78	77	76	74	71	70	99,3	93,2
Воће	172	169	169	170	169	169	169	168	168	168	100,0	99,6
од тога: јагодичасто	6	6	6	6	6	5	5	5	5	5	100,0	96,1
Грожђе	26	25	24	23	23	23	22	21	21	21	100,0	95,4
Крмно биље	268	266	266	270	264	269	267	256	258	242	102,9	92,1

* Површине пасуља исказане за чист усев. Површине купуса и кеља исказане за главни усев.

Извор: РЗС

Прилог 6: Приноси најзначајнијих усева у Србији (t/ha); 2005-2014

Приноси	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Индекс 2014/13	Индекс 2014/ Ø2009-13
Житарице												
Пшеница	4,00	3,90	3,74	4,30	4,08	3,37	4,21	3,98	4,26	3,95	92,7	99,2
Кукуруз	7,05	6,25	3,93	5,87	6,43	7,10	6,25	3,62	5,98	7,52	125,8	128,0
Шећерна репа	48,22	44,56	40,58	47,89	45,57	50,04	50,73	35,95	47,80	54,70	114,4	118,9
Уљарице												
Сунцокрет	1,77	2,07	1,90	2,41	2,41	2,24	2,48	1,97	2,73	2,91	106,6	123,0
Соја	2,81	2,74	2,07	2,44	2,42	3,18	2,67	1,72	2,41	3,55	147,3	143,1
Уљана репица	1,93	1,96	2,31	2,88	2,45	2,03	2,90	2,43	2,79	3,20	114,8	127,0
Дуван – суви лист	1,57	1,59	1,39	1,52	1,61	1,79	1,59	1,35	1,62	1,91	117,9	120,0
Кромпир	16,57	15,99	13,25	15,07	16,66	16,79	16,49	11,11	15,11	11,39	75,4	74,8
Свеже поврће и пасуљ												
Парадајз (рајчица)	17,58	19,18	15,60	18,45	20,15	19,94	20,74	17,00	20,01	13,92	69,6	71,1
Паприка (свежа)	7,91	9,13	7,81	8,04	9,24	8,39	8,12	7,44	8,57	9,65	112,6	115,5
Пасуљ*	1,29	1,22	0,95	1,08	1,22	1,19	1,18	0,81	1,11	1,43	128,4	129,4
Воће-дрвенасто												
Јабукe	13,0	15,9	15,9	15,1	17,6	14,7	16,1	10,3	19,3	14,2	73,7	91,0
Вишње	5,6	7,4	9,1	8,2	9,5	6,2	8,5	7,3	10,1	6,7	66,3	80,5
Шљиве	2,8	5,2	6,4	5,7	6,3	4,1	5,6	3,8	7,3	5,2	71,2	95,9
Јагодичасто воће												
Малине	7,08	6,97	6,97	7,56	7,65	7,24	7,49	5,86	5,69	5,59	98,2	82,4
Јагоде	5,53	6,20	5,99	6,85	6,44	6,08	6,95	5,35	5,87	4,68	79,7	76,3
Грожђе-укупно	4,60	6,76	7,51	7,99	9,30	7,46	7,48	6,04	7,71	5,78	74,9	76,0
Сточна храна												
Детелина	4,53	4,53	3,66	4,24	4,51	4,54	4,02	3,16	3,76	3,25	86,4	81,3
Луцерка	6,00	5,88	4,86	5,53	5,86	5,84	5,32	4,03	4,96	5,20	104,8	100,0
Кукуруз за крму	21,10	21,56	17,50	18,14	21,93	22,89	21,14	14,94	20,70	19,21	92,8	94,5

* Принос пасуља по ха исказан за чист усев.

Принос усева исказан је као амбарски принос нормалне влажности, по одбитку свих губитака приликом жетве (бербе), транспорта вршидбе.

Принос по јединици површине (по ха) обрачунат је на пожњевену површину.

Приноси по стаблу обрачунати су на родна стабла.

Приноси воћа исказани су у тонама по ха.

Извор: РЗС

Прилог 7: Производња најзначајнијих усева у Србији (000 t); 2005-2014

Производња	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Индекс 2014/13	Индекс 2014/ Ø2009-13
Житарице	10.092	8.826	6.663	9.333	9.469	9.695	9.539	6.355	9.090	10.849	119,4	122,9
Пшеница	2.523	2.368	2.342	2.632	2.598	2.086	2.609	2.399	2.690	2.387	88,7	96,4
Кукуруз	7.085	6.017	3.905	6.158	6.396	7.207	6.480	3.533	5.864	7.952	135,6	134,9
Остале житарице	484	441	416	543	475	402	450	423	536	510	95,1	111,5
Шећерна репа	3.298	3.392	3.412	2.455	2.978	3.551	3.004	2.483	3.180	3.507	110,3	115,4
Уљарице	722	822	628	857	771	944	917	667	925	1.087	117,5	128,7
Сунцокрет	351	385	295	454	378	378	432	366	513	509	99,2	123,1
Соја	368	430	304	351	349	541	441	281	385	546	141,8	136,7
Уљана репица	3	8	30	52	44	24	45	20	27	31	114,8	96,9
Дуван – суви лист	9	9	9	9	11	8	8	7	8	9	117,1	111,3
Кромпир	970	930	743	844	898	887	892	578	767	592	77,2	73,6
Свеже поврће и пасуљ*	1.040	1.123	945	1.069	1.097	1.101	1.039	920	1.047	920	87,9	88,4
Воће	907	1.221	1.363	1.289	1.457	1.108	1.352	930	1.541	1.167	75,7	91,3
од тога јагодичасто воће	32	35	33	38	36	33	36	27	29	23	79,3	71,4
Грожђе (укупно)	118	167	177	185	211	168	166	128	164	122	74,9	73,2
Крмно биље	1.652	1.638	1.376	1.535	1.698	1.778	1.656	1.496	1.598	1.439	90,1	87,5

* Производња пасуља исказана за чист усев и међуусев заједно. Производња купуса и кеља исказана за главни и пострни усев заједно.

Извор: РЗС

Прилог 8: Број грла стоке у Србији (000); 2005-2014

Број стоке (000) ¹⁾	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Индекс 2014/13	Индекс 2014/ Ø2009-13
Говеда (укупно)	1.079	1.106	1.087	1.057	1.002	938	937	921	913	920	100,8	97,6
од тога: краве	672	622	602	578	548	530	510	480	451	460	102,0	91,3
од тога: музне краве	...	607	584	542	501	482	477	455	429	437	101,9	93,2
Свиње (укупно)	3.165	3.999	3.832	3.594	3.631	3.489	3.287	3.139	3.144	3.236	102,9	96,9
од тога: крмаче	522	565	517	467	477	486	450	408	355	346	97,5	79,5

Овце	1.576	1.556	1.606	1.605	1.504	1.475	1.460	1.635	1.616	1.748	108,2	113,6
од тога: приплодне овце	1.169	1.167	1.192	1.198	1.149	1.131	1.116	1.247	1.237	1.266	102,3	107,6
Козе ³⁾	152	299	275	284	263	237	239	232	225	219	97,3	91,6
Живина (укупно) ⁴⁾	16.631	16.595	16.422	17.188	22.821	20.156	19.103	18.234	17.860	17.167	96,1	87,4
од тога: коке носиле	...	13.729	13.524	10.113	14.439	11.615	11.642	13.344	10.274	10.650	103,7	86,8
Кошнице ³⁾	270	493	434	485	490	520	593	665	653	677	103,7	115,9

¹⁾ Стање на дан 15. јануара за 2004. и 2005. годину. Од 2006. године стање на дан 1. децембра.

²⁾ Подаци за 2012. годину, осим података који се односе на број коза и кошница, су процењени на бази резултата Пописа пољопривреде 2012. године и расположивих резултата редовних истраживања РЗС. Подаци о броју коза и кошница преузети су из Пописа пољопривреде 2012.

³⁾ На основу података Пописа пољопривреде 2012. године, извршена је ревизија временске серије 2006–2012.

⁴⁾ На основу података Пописа пољопривреде 2012. године, извршена је ревизија података о броју живине у 2012. и 2013. години.

Извор: РЗС

Прилог 9: Сточарска производња у Србији (000); 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 ¹⁾	2013	2014	Индекс 2014/13	Индекс 2014/ Ø2009-13
Укупна производња (прираст/жива мера) (000 t)												
Говеда	186	185	186	187	177	167	165	161	161	155	96,3	93,3
Свиње	447	417	435	402	386	399	393	368	381	400	105,0	103,8
Живина ²⁾	95	100	96	106	116	120	140	126	128	121	94,5	96,0
Овце	44	45	43	44	43	44	46	54	61	54	88,5	108,9
Нето производња меса (маса полутки) (000 t) ³⁾												
Говеђе месо	90	83	95	99	100	96	81	82	70	73	104,3	85,1
Свињско месо	253	255	289	266	252	269	271	252	249	258	103,6	99,8
Живинско месо	67	75	70	76	80	84	103	94	92	94	102,2	103,7
Овчије месо	21	20	20	23	24	23	24	22	30	27	90,0	109,8
Млеко (мил. l) ⁴⁾												
Кравље млеко	1.602	1.587	1.571	1.561	1.505	1.485	1.462	1.465	1.451	1.492	102,8	101,2
Овчје млеко	14	15	14	14	10	10	11	12	18	20	111,1	163,9
Козје млеко ⁵⁾	...	41	36	36	28	27	29	33	34	38	111,8	125,8
Јаја (мил. ком.) ⁶⁾	1.476	1.941	1.870	1.726	1.711	1.705	1.760	1.794	1.755	1.892	107,8	108,4
Мед (000 t) ⁶⁾	3,7	6,6	5,8	4,2	7,4	7,3	7,0	7,0	8,6	4,4	51,2	59,0
Вуна (000 t)	2,5	2,5	2,5	2,6	2,4	2,5	2,4	2,7	2,7	2,7	100,0	106,3

Напомене:

¹⁾ Подаци за 2012. годину су процењени на бази резултата Пописа пољопривреде 2012 и расположивих резултата редовних истраживања РЗС.

²⁾ Ревидирани подаци за 2012. и 2013. годину

³⁾ Укупна домаћа производња, уз одбитак сирових масноћа

⁴⁾ Помузено млеко, укупно

⁵⁾ На основу података Пописа пољопривреде 2012. године, извршена је ревизија временске серије 2006–2013.

⁶⁾ На основу података Пописа пољопривреде 2012. године, извршена је ревизија временске серије 2006–2012.

Извор: РЗС

Прилог 10: Индекси цена пољопривредних производа у Србији (номинални, претходна година=100); 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Пољопривреда и рибарство	115,6	109,2	116,7	126,3	95,6	114,9	118,1	125,8	98,7	97,3
Пољопривреда			116,9	126,3	95,5	115,2	118,1	125,5	98,7	97,3
Ратарство	107,3	116,1	134,8	110	83,9	139,8	123,5	129	94,3	95,2
Воћарство и виноградарство			139,4	146,6	78,4	128,6	82,4	147,1	93,8	88,9
Сточарство	125,5	100,1	99,8	134,2	106,8	95,7	118	114,9	104,6	100,4
Домаћа прерада	...	...	112,8	104,1	107,3	101,4	137,4	79,2	106,3	103,4
Рибарство	...	...	99,4	108,1	103,3	93,1	111,6	151,4	105,8	95,3
Жито	97,6	119,5	138,8	113,3	74,2	137,8	130,6	121,5	97,6	96,8
Пшеница	...	...	...	...	...	131,8	139,6	119,6	90,3	101,6
Кукуруз	...	...	...	...	...	152,7	126,3	122,2	94,1	91,8
Индустријско биље	118,9	109,2	132	106,7	93,4	144,3	118,9	145,6	83,9	91,7
Сунцокрет	...	...	...	...	...	220,3	86,2	168	50	109,3
Соја	...	...	...	...	...	116,6	115,1	179,7	79,2	91,9
Шећерна репа	...	...	...	...	...	94,3	153,2	116,9	100,8	79
Дуван (суви лист)	...	...	...	...	...	111,5	99	111,5	110	97,2
Поврће ¹⁾	137,9	107	130,5	106,1	104,6	118,5	64,1	109,2	111,2	109,3
Кромпир	92,9	173,7	107,5	106,2	99,1	144,7	104,6	102,9	149,2	91,2
Сточно крмно биље	89,3	101,7	130,2	94,4	92,7	98	115,6	136,8	118,2	113,2
Воће	95	133,4	141,5	155,7	72	132,7	80,9	147,4	93,8	88,9
Винско грозђе	127,2	107,6	141,3	86,7	126	96,9	134,5	142,3	75,2	75,9
Вино	78	100	113,4	100,7	109,4	...	...	...	100,2	146,9
Стока за клање	...	...	90,9	139	113,9	90,9	112,5	125,2	...	...
Говеда	130,3	109,4	92,4	114,8	114,5	95,9	120,1	112	98,8	103,1
Телад	151,9	113,5	91,9	105,7	113,5	108,5	108,6	113,5	100,9	104,3
Свиње	129,8	85,6	90,6	153,4	113,8	86,1	111,1	127,6	101,2	99,2
Овце и козе	124,4	113,7	93,2	100,8	111,9	105,2	107,5	109,1	97,3	112,8
Живина и јаја	...	...	115,6	113,6	108,3	89,1	120,1	...	...	...
Стока и живина	...	...	...	...	...	91,1	113,3	123,3	100,7	99,8
Млеко и млечни производи	...	...	119,6	128,3	87,8	107,7	122,4	...	...	...
Сточни производи	...	...	...	...	...	106,7	122,8	106,5	108,2	100,9
Живина	92,9	165,9	101,2	80,2	117,6	96,5	119,3	108,7	102	95,6
Млеко	112,8	108	119,7	128,3	87,7	107,8	122,3	106,3	108,6	100,4
Јаја	120,3	89	125,6	136,7	101,8	83,9	123,7	119,3	95,2	103,6
Мед	...	...	...	...	...	132,8	141,8	99	106,2	129,9

Напомене:

¹⁾ Нису укључени кромпир и пасуљ

За израчунавање индекса цена произвођача производа пољопривреде и рибарства користе се пондери који представљају структуру вредности продатих производа правних лица из сопствене производње и вредности производа откупљених од породичних газдинстава. Пондери производа рачунају се за сваки месец посебно на основу месечних података о откупу и продаји.

Извор: РЗС

Прилог 11: Спољнотрговинска размена Републике Србије према дестинацијама (000 EUR); 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ИЗВОЗ										
ЕУ	412.772	468.583	526.494	542.817	653.518	806.352	960.721	1.081.674	1.104.355	1.137.000
СЕФТА	270.273	453.780	603.137	681.756	638.658	720.359	782.778	801.855	722.565	772.105
Остале земље	47.469	64.058	80.876	90.372	88.183	145.759	176.043	209.530	277.443	407.081
Укупно	730.514	986.421	1.210.507	1.314.945	1.380.359	1.672.470	1.919.542	2.093.059	2.104.364	2.316.186
УВОЗ										
ЕУ	293.409	306.883	348.287	431.956	398.181	318.527	440.668	568.965	704.212	774.547
СЕФТА	87.375	142.824	163.629	209.153	203.107	189.185	221.122	239.797	151.217	152.182
Остале земље	241.177	271.418	305.342	356.772	331.652	264.030	327.458	328.911	321.882	310.451
Укупно	621.961	721.125	817.258	997.881	932.940	771.742	989.248	1.137.673	1.177.311	1.237.180
САЛДО										
ЕУ	119.363	161.700	178.207	110.861	255.337	487.825	520.053	512.709	400.143	362.452
СЕФТА	182.898	310.956	439.508	472.603	435.551	531.174	561.656	562.058	571.348	619.924
Остале земље	-193.708	-207.360	-224.466	-266.400	-243.469	-118.271	-151.415	-119.381	-44.439	96.630
Укупно	108.553	265.296	393.249	317.064	447.419	900.728	930.294	955.386	927.053	1.079.006
ОБИМ РАЗМЕНЕ										
ЕУ	706.181	775.466	874.781	974.773	1.051.699	1.124.879	1.401.389	1.650.639	1.808.567	1.911.547
СЕФТА	357.648	596.604	766.766	890.909	841.765	909.544	1.003.900	1.041.652	873.783	924.287
Остале земље	288.646	335.476	386.218	447.144	419.835	409.789	503.501	538.441	599.325	717.532
Укупно	1.352.475	1.707.546	2.027.765	2.312.826	2.313.299	2.444.212	2.908.790	3.230.732	3.281.675	3.553.366

Извор: РЗС (обрада МПЗЖС)

Прилог 12: Реализована финансијска средства по основу директних плаћања (RSD); 2014.

Врста подстицаја	По јединици мере	Реализована средства
Премије		3.444.403.739
Премија за млеко	7 RSD/l	3.444.403.739
Подстицаји за производњу		15.101.120.027
Основни подстицаји за биљну производњу	6.000 RSD/ha	10.964.035.000
Подстицаји за квалитетна приплодна грла	по грлу, према врсти стоке	3.323.224.633
Подстицаји за тов јунади, тов јагњади и тов свиња	по грлу, према врсти стоке	619.962.844
Подстицаји за краве дојиље	20.000 RSD/грлу	3.735.051

Подстицаји за кошнице пчела	500 RSD/кошници	190.162.500
Регреси		9.464.056.439
Регрес за гориво и/или ђубриво	6.000 RSD/ha	9.005.275.000
Регрес за премију осигурања за усеве. плодове. вишегодишње засаде, расаднике и животиње	40% плаћене премије	458.781.439
Кредитна подршка		357.104.872
Пренете обавезе		4.634.748.696
ДИРЕКТНА ПЛАЋАЊА укупно		33.001.433.773

Извор: МПЗЖС

Прилог 13: Реализована финансијска средства по основу подстицаја мерама руралног развоја (RSD); 2014.

Врста подстицаја	По јединици мере	Реализована средства
Инвестиције у пољопривреди за унапређење конкурентности и достизање стандарда квалитета		566.518.655
Подстицање подизања нових вишегодишњих засада воћака, винове лозе и хмеља	40-55% од вредности инвестиције	58.494.653
Подршка за унапређење примарне пољопривредне производње	40-55% од вредности инвестиције	345.557.629
Пројекта подршке руралном развоју за пет округа Јужне и Источне Србије у сарадњи са Владом Данске		127.791.854
Подршка унапређењу квалитета вина и ракије	30-45% од вредности инвестиције	13.920
Набавка опреме у сектору меса, млека, воћа, поврћа и грожђа	30-45% од вредности инвестиције	34.660.600
Подстицаји за одрживи рурални развој		93.729.343
Органска производња	увећана за 40% у односу на директна плаћања	73.746.878
Очување биљних и животињских генетичких ресурса		19.982.465
Подстицаји за унапређење руралне економије		351.482
Економске активности у смислу додавања вредности пољопривредним производима. као и увођење и сертификацију система безбедности и квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла	30-45% од вредности инвестиције	351.482
Пренете обавезе		280.217.446
МЕРЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА укупно		940.816.927

Извор: МПЗЖС

Прилог 14: Реализована финансијска средства по основу посебних подстицаја (RSD); 2014.

Врста подстицаја	Реализована средства
Подстицаји за подршку саветодавним и стручним пословима у пољопривреди	254.504.751
Подстицаји за спровођење одгајивачких програма, ради остваривања одгајивачких циљева у сточарству – мере селекције	108.388.238
Подстицаји за спровођење научноистраживачких, развојних и иновативних пројеката у пољопривреди	29.143.375
Мере и акције у пољопривреди	9.970.000
Унапређење стручног знања и сталног усавршавања људских капацитета	19.173.375

Подстицаји за производњу садног материјала и сертификацију и клонску селекцију	2.000.000
Пренете обавезе	126.252.354
ПОСЕБНИ ПОДСТИЦАЈИ укупно	520.288.718

Извор: МПЗЖС